

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

1 Νοεμβρίου 2016

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 3521

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 110427/ΕΥΘΥ/1020

Τροποποίηση και αντικατάσταση της υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργικής απόφασης «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 - Έλεγχoi νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά Όργανα» που κυρώθηκε για το άρθρο πρώτο του Π.δ. 63/2005 (ΦΕΚ Α' 98).

2. Το Ν. 4314/2014 (ΦΕΚ Α' 265) σχετικά με τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και λοιπές διατάξεις, όπως κάθε φορά ισχύει και ειδικότερα τα άρθρα 58 παρ. 2, 21 παρ. 2 και 28 παρ. 12.

3. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006.

4. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006.

5. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμ-

βρίου 2013 για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Συμβουλίου.

6. Τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1300/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2006.

7. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου.

8. Τον Κανονισμό (ΕΕ) 508/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαΐου 2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

9. Το Π.δ. 116/2014 (ΦΕΚ Α' 185) «Οργανισμός του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας».

10. Το Π.δ. 70/2015 (ΦΕΚ Α' 114) περί ανασύστασης και μετονομασίας Υπουργείων.

11. Το Π.δ. 73/2015 (ΦΕΚ Α' 116) περί διορισμού Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών.

12. Την υπ' αριθ. 105755/2015 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (ΦΕΚ 2222/Β/15.10.2015) «Ανάθεση Αρμοδιοτήτων στον Υφυπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Αλέξανδρο Χαρίτση», όπως ισχύει.

13. Την υπ' αριθ. 69137/ΕΥΘΥ628/22.06.2015 (ΦΕΚ Β' 1451) υπουργική απόφαση «Αναδιάρθρωση της Ειδικής Υπηρεσίας Θεσμικής Υποστήριξης του άρθρου 15 παρ. 3 του Ν. 4314/2014 και αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 3851/ΕΥΣ 524/29.1.2008 (ΦΕΚ 333/Β'/29.2.2008) κοινή υπουργική απόφαση, όπως ισχύει» και το από 12-10-2016 εισηγητικό σημείωμα της Ε.Υ.Θ.Υ.

14. Την υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργική απόφαση «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 - Έλεγχoi νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από

Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων».

15. Το γεγονός ότι από την παρούσα δεν προκαλείται πρόσθετη δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Την τροποποίηση και αντικατάσταση της υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργικής απόφασης «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 - Έλεγχος νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων» ως ακολούθως:

Άρθρο 1

Αντικείμενο

1. Στο πρώτο μέρος προσδιορίζονται οι κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών των πράξεων που εντάσσονται στα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 και συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση», καθώς και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) (στο εξής τα «Ταμεία»). Οι κανόνες απορρέουν από τον Κανονισμό Κοινών Διατάξεων και τους ειδικούς Κανονισμούς για τα Ταμεία, δηλαδή:

- τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (Κανονισμός Κοινών Διατάξεων)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 (Κανονισμός ΕΤΠΑ)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 (Κανονισμός ΕΚΤ)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1300/2013 (Κανονισμός Ταμείου Συνοχής)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 (Κανονισμός ΕΓΤΑΑ)
- τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 508/2014 (Κανονισμός ΕΤΘΑ),

ενώ συμπληρώνονται με εθνικούς κανόνες, όπου κρίνεται απαραίτητο. Ειδικές διατάξεις που αφορούν στην επιλεξιμότητα δαπανών για πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ προσδιορίζονται στα άρθρα 38Α και 38Β της παρούσας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 και τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 508/2014, και εξειδικεύονται, όπου απαιτείται, από τις αρχές διαχείρισης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδος 2014-2020 (ΠΑΑ) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας 2014-2020 (ΕΠΑΛΘ).

Οι κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών έχουν υποχρεωτική εφαρμογή και πρέπει να τηρούνται από όλους τους φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση και τον έλεγχο των προγραμμάτων, αλλά και στην υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων.

Οι φορείς διαχείρισης διασφαλίζουν ότι οι δικαιούχοι είναι ενήμεροι σχετικά με τους κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, τον

τρόπο αποτελεσματικής πρόσβασης και χρήσης των Ταμείων, καθώς και αξιοποίησης της συμπληρωματικότητας με άλλα μέσα σχετικών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα Ταμεία χρησιμοποιούνται για να παρέχουν υποστήριξη υπό τη μορφή:

- επιχορηγήσεων
- επιστρεπτέας συνδρομής
- βραβείων μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής
- συνδυασμού των ανωτέρω.

Οι κανόνες επιλεξιμότητας της παρούσας αφορούν μόνο σε πράξεις οι οποίες υποστηρίζονται υπό μορφή επιχορηγήσεων και επιστρεπτέας συνδρομής.

2. Στο δεύτερο μέρος προσδιορίζονται οι λεπτομέρειες που αφορούν στον έλεγχο νομιμότητας των δημόσιων συμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 και διενεργούνται από τις Αρχές Διαχείρισης και τους Ενδιάμεσους Φορείς.

3. Στο τρίτο μέρος θεσπίζεται η δυνατότητα άσκησης ενδικοφανούς προσφυγής, το διοικητικό όργανο προς το οποίο αυτή θα ασκηθεί, καθώς και η προθεσμία άσκησης της από τους δυνητικούς δικαιούχους που συμμετέχουν στην διαδικασία υποβολής και αξιολόγησης προτάσεων, στο πλαίσιο πρόσκλησης για την ένταξη πράξεων στο ΕΣΠΑ 2014-2020, κατά του πίνακα κατάταξης αξιολογμένων προτάσεων.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014 - 2020

ΤΙΤΛΟΣ Ι

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 2

Γενικοί κανόνες επιλεξιμότητας από τα Ταμεία

1. Όλες οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την υλοποίηση των πράξεων που έχουν αποφασιστεί από τη διαχειριστική αρχή του οικείου προγράμματος ή υπό την ευθύνη της, σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής που έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων από την επιτροπή παρακολούθησης, είναι επιλέξιμες για στήριξη από τα Ταμεία με την επιφύλαξη των όρων που διευκρινίζονται στις επόμενες παραγράφους του πρώτου μέρους του παρόντος εγγράφου.

2. Μια πράξη μπορεί να χρηματοδοτηθεί από ένα ή περισσότερα Ταμεία ή από ένα ή περισσότερα προγράμματα και από άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης, υπό τον όρο ότι η δαπάνη που περιλαμβάνεται σε αίτηση πληρωμής για επιστροφή από ένα Ταμείο δεν λαμβάνει υποστήριξη από άλλο Ταμείο ή χρηματοδοτικό μέσο της Ένωσης, ούτε χρηματοδοτείται από το ίδιο Ταμείο στο πλαίσιο άλλου προγράμματος ή και εθνικούς πόρους.

3. Το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ μπορούν να χρηματοδοτούν, με συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10% της ενωσιακής χρηματοδότησης για κάθε άξονα προτεραιότητας ενός προγράμματος του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση», μέρος μιας πράξης της οποίας οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για στήριξη από το άλλο

Ταμείο βάσει των κανόνων επιλεξιμότητας που ισχύουν για το εν λόγω Ταμείο, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές οι δαπάνες είναι απαραίτητες για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν.

4. Επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία είναι οι πράξεις που αφορούν σε θεματικούς στόχους, επενδυτικές προτεραιότητες, ειδικούς στόχους, ενέργειες και δράσεις που καθορίζονται στους ειδικούς κανονισμούς των Ταμείων.

5. Δαπάνη η οποία καθίσταται επιλέξιμη λόγω της τροποποίησης του προγράμματος είναι επιλέξιμη μόνο από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος τροποποίησης στην Επιτροπή ή, σε περίπτωση απόφασης τροποποίησης στοιχείων του προγράμματος που δεν καλύπτονται από την εγκριτική απόφαση της ΕΕ, άρθρο 96(11) του Καν. 1303/2013 και άρθρο 22(1β) του Καν. 508/2014 από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της απόφασης τροποποίησης του προγράμματος.

Κατά παρέκκλιση, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, σε περιπτώσεις μέτρων έκτακτης ανάγκης λόγω φυσικών καταστροφών, μπορεί να προβλέπει ότι η επιλεξιμότητα των δαπανών που σχετίζονται με τροποποιήσεις του προγράμματος μπορεί να αρχίσει από την ημερομηνία εκδήλωσης της φυσικής καταστροφής.

6. Οι πράξεις δεν επιλέγονται για χρηματοδότηση από τα Ταμεία σε περίπτωση που έχουν περατωθεί φυσικά ή έχουν υλοποιηθεί πλήρως πριν να υποβάλει ο δικαιούχος στη διαχειριστική αρχή την αίτηση χρηματοδότησης, ανεξάρτητα αν όλες οι σχετικές πληρωμές έχουν γίνει από τον δικαιούχο.

Ειδικότερα για το ΕΓΤΑΑ, εξαιρουμένων των γενικών εξόδων όπως ορίζονται στο άρθρο 45(2)(γ) του Καν. 1305/2013, όσον αφορά τις επενδυτικές πράξεις στο πλαίσιο μέτρων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της ΣΛΑΕ, θεωρούνται επιλέξιμες μόνο οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί μετά την υποβολή αίτησης στην αρμόδια αρχή.

7. Οι δαπάνες για την υλοποίηση μιας πράξης δύνανται να καλύπτουν όλα τα στάδια εκτέλεσης της, από τον εκ των προτέρων προγραμματισμό έως την ολοκλήρωση της πράξης και τα σχετικά μέτρα δημοσιότητας. Οι επιλέξιμες δαπάνες μιας πράξης δύνανται να περιοριστούν με απόφαση της διαχειριστικής αρχής σε ένα ή περισσότερα στάδια της υλοποίησής της.

8. Οι όροι υλοποίησης της πράξης όπως ορίζονται στην απόφαση ένταξης είναι ουσιώδεις και οποιαδήποτε μονομερής αλλαγή από τον δικαιούχο χωρίς προηγούμενη έγκριση από την αρμόδια διαχειριστική αρχή συνιστά βάσιμη αιτία διακοπής χρηματοδότησης της πράξης. Οι πληρωμές που πραγματοποιούνται συνεπεία αυτής της αλλαγής δεν είναι επιλέξιμες μέχρι την αναγνώριση τους από την αρμόδια διαχειριστική αρχή. Υποτροπή του δικαιούχου συνιστά βάσιμη αιτία ανάκλησης της απόφασης ένταξης της πράξης στο πρόγραμμα και μετακύλιση σε αυτόν των δημοσιονομικών επιπτώσεων.

9. Η διάρκεια υλοποίησης μιας πράξης αφορά στην απαραίτητη χρονική περίοδο για την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της πράξης μέχρι τη στιγμή που θα έχουν εκπληρωθεί οι ειδικότεροι στό-

χοι, όροι και υποχρεώσεις που τίθενται στην απόφαση ένταξής της.

10. Η διάρκεια υλοποίησης των πράξεων ορίζεται στην απόφαση ένταξης και μπορεί να τροποποιείται με αιτιολογημένη απόφαση του οργάνου που την εξέδωσε μετά από πρωτοβουλία του ή πριν τη λήξη της, μετά από αίτημα του δικαιούχου.

Άρθρο 3

Συμμόρφωση με το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο

1. Οι πράξεις και οι δραστηριότητες αυτών καθώς και οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για την υλοποίηση τους και υποστηρίζονται από τα Ταμεία πρέπει να συμμορφώνονται με το εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο και εθνικό δίκαιο («εφαρμοστέο δίκαιο») και ιδίως με τους κανόνες περί δημοσίων συμβάσεων, κρατικών ενισχύσεων, ίσης μεταχείρισης και μη διάκρισης και τους περιβαλλοντικούς κανόνες.

2. Οι δαπάνες είναι επιλέξιμες εφόσον είναι νόμιμες και κανονικές και επιπλέον έχουν χρησιμοποιηθεί με βάση την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης ήτοι, σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης εφαρμόζεται και στις δαπάνες όλων των δικαιούχων ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή.

• Η αρχή της οικονομίας ορίζει ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται από το δικαιούχο για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων της πράξης καθίστανται εγκαίρως διαθέσιμα, στην ενδεδειγμένη ποσότητα και ποιότητα και στην καλύτερη τιμή.

• Η αρχή της αποδοτικότητας αφορά στην καλύτερη σχέση μεταξύ χρησιμοποιηθέντων μέσων και επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

• Η αρχή της αποτελεσματικότητας αφορά στην εκπλήρωση των ειδικών στόχων που έχουν οριστεί και στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων.

3. Μη συμμόρφωση της πράξης με τους εφαρμοστέους κανόνες, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων επιλεξιμότητας της παρούσας, συνεπάγεται δημοσιονομική διόρθωση ή/και ανάκτηση των αχρεωστήτως ή παράνομως καταβληθέντων ποσών. Τα ποσά των δαπανών που τεκμηριώνονται ως μη επιλέξιμες και διορθώνονται δεν μπορούν να αντικατασταθούν από άλλες επιλέξιμες δαπάνες του δικαιούχου στο πλαίσιο της πράξης.

Άρθρο 4

Επιλεξιμότητα πράξεων βάσει γεωγραφικής θέσης

1. Κατά γενικό κανόνα, οι πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που αναφέρονται κατωτέρω και των ειδικών κανόνων για κάθε Ταμείο, υλοποιούνται στην περιοχή που αφορά στο οικείο πρόγραμμα, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 2 του Καν. 1303/2013.

(i) Για πράξεις που υποστηρίζονται από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής, το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ, η διαχειριστική αρχή δύναται να αποδεχθεί την υλοποίηση μιας πράξης εκτός της περιοχής του προγράμματος αλλά εντός της

Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλοι οι ακόλουθοι όροι:

α) η πράξη είναι προς όφελος της περιοχής του προγράμματος,

β) το συνολικό ποσό που κατανέμεται από το πρόγραμμα σε πράξεις που υλοποιούνται εκτός της περιοχής του προγράμματος δεν υπερβαίνει το 15% της υποστήριξης από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΤΘΑ σε επίπεδο προτεραιότητας ή το 5% της υποστήριξης από το ΕΓΤΑΑ σε επίπεδο προγράμματος,

γ) η επιτροπή παρακολούθησης έχει εγκρίνει την πράξη ή τους τύπους των εν λόγω πράξεων,

δ) οι υποχρεώσεις των αρχών που είναι υπεύθυνες για το πρόγραμμα σε σχέση με τη διαχείριση, τον έλεγχο και τον δημοσιονομικό έλεγχο της εν λόγω πράξης εκπληρώνονται από τις αρχές που είναι υπεύθυνες για το πρόγραμμα στο πλαίσιο του οποίου υποστηρίζεται η εν λόγω πράξη ή συνάπτουν συμφωνίες με τις αρχές της περιοχής στην οποία υλοποιείται η πράξη.

(ii) Για πράξεις που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ, το ΕΚΤ δύναται να παράσχει στήριξη για δαπάνες που αφορούν πράξεις που εκτελούνται εκτός της περιοχής του προγράμματος, αλλά εντός της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ακόλουθοι δύο όροι:

α) η πράξη είναι προς όφελος της περιοχής όπου υλοποιείται το πρόγραμμα,

β) οι υποχρεώσεις των αρχών για το πρόγραμμα σε σχέση με τη διαχείριση, τον έλεγχο και τον δημοσιονομικό έλεγχο της εν λόγω πράξης εκπληρώνονται από τις αρχές που είναι αρμόδιες για το πρόγραμμα στο πλαίσιο του οποίου υποστηρίζεται η εν λόγω πράξη ή συνάπτουν συμφωνίες με τις αρχές του κράτους μέλους στο οποίο υλοποιείται η πράξη υπό την προϋπόθεση ότι στο εν λόγω κράτος μέλος πληρούνται οι υποχρεώσεις σε σχέση με τη διαχείριση, τον έλεγχο και τον δημοσιονομικό έλεγχο της εν λόγω πράξης.

Εντός του ορίου του 3% του προϋπολογισμού ενός προγράμματος του ΕΚΤ ή του χρηματοδοτούμενου από το ΕΚΤ μέρους ενός πολυταμειακού προγράμματος, οι δαπάνες που πραγματοποιούνται εκτός της Ένωσης είναι επιλέξιμες για ενίσχυση από το ΕΚΤ εφόσον αφορούν στους θεματικούς στόχους του άρθρου 3(1)(α) ή του άρθρου 3(1)(γ) του Καν. ΕΚΤ και εφόσον η οικεία επιτροπή παρακολούθησης έχει εγκρίνει την πράξη ή τους τύπους των εν λόγω πράξεων.

(iii) Για πράξεις που αφορούν τεχνική συνδρομή ή δραστηριότητες προβολής και δεν υποστηρίζονται από το ΕΚΤ, οι δαπάνες μπορούν να πραγματοποιηθούν εκτός της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι η πράξη είναι προς όφελος της περιοχής του προγράμματος και πληρούνται οι υποχρεώσεις σε σχέση με τη διαχείριση, τον έλεγχο και τον δημοσιονομικό έλεγχο της εν λόγω πράξης.

2. Οι πράξεις τεχνικής συνδρομής που υποστηρίζονται από τα Ταμεία, μπορούν να υλοποιούνται εκτός της περιοχής του προγράμματος, αλλά εντός της Ένωσης, υπό τον όρο ότι οι πράξεις λειτουργούν προς όφελος του προγράμματος, ή, στην περίπτωση του προγράμματος «Τεχνική Βοήθεια», προς όφελος των λοιπών οικείων προγραμμάτων.

3. Οι δαπάνες των πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ ή το ΕΚΤ και αφορούν οριζόντιες δράσεις, οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση σε όλες ή πολλές περιφέρειες της χώρας είναι επιλέξιμες εφόσον επιμερίζονται με βάση κριτήριο κατανομής που ήδη περιγράφεται στο εγκεκριμένο πρόγραμμα ή ελλείψει σχετικής πρόβλεψης στο πρόγραμμα, με βάση τεκμηριωμένη κατανομή.

Άρθρο 5

Περίοδος επιλεξιμότητας δαπανών

1. Μια δαπάνη είναι επιλέξιμη για χρηματοδότηση από τα Ταμεία εφόσον έχει πραγματοποιηθεί από έναν δικαιούχο και έχει πληρωθεί το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως την 31η Δεκεμβρίου 2023. Κατά παρέκκλιση, οι δαπάνες για την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) είναι επιλέξιμες από την 1η Σεπτεμβρίου 2013. Επιπροσθέτως, οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για συνεισφορά του ΕΓΤΑΑ, μόνο εάν η σχετική ενίσχυση καταβάλλεται πράγματι από τον οργανισμό πληρωμής μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2014 έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2023.

2. Σε περίπτωση επιστροφής δαπανών βάσει των διατάξεων του άρθρου 10 παρ. 1 σημεία (β) και (γ), τυποποιημένες κλίμακες μοναδιαίου κόστους και κατ' αποκοπή ποσά που δεν υπερβαίνουν τις 100.000€ δημόσιας δαπάνης, οι δράσεις που αποτελούν τη βάση για επιστροφή πρέπει να έχουν εκτελεστεί κατά το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως την 31η Δεκεμβρίου 2023. Κατά παρέκκλιση, η ημερομηνία έναρξης όσον αφορά τις επιστρεφόμενες δαπάνες βάσει του άρθρου 10 παρ. 1 σημεία (β) και (γ), για δράσεις στο πλαίσιο της ΠΑΝ είναι η 1η Σεπτεμβρίου 2013.

3. Για τις κατηγορίες πράξεων/ενεργειών/δράσεων που η χρηματοδότηση τους χορηγείται για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση οι δαπάνες που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) αφορούν έργο, προϊόν ή υπηρεσία το οποίο παρασχέθηκε εντός της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου,

(β) έχουν καταβληθεί εντός της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, με εξαίρεση τις περιπτώσεις για τις οποίες η επιλέξιμη περίοδος ορίζεται διαφορετικά στους όρους της σχετικής πρόσκλησης του φορέα διαχείρισης για την υποβολή των προτάσεων.

4. Για τις πράξεις κρατικών ενισχύσεων, για τις οποίες οι αποφάσεις έγκρισης χορήγησης της ενίσχυσης εκδόθηκαν μετά την 01.01.2014, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι δικαιούχοι μετά την 01.01.2014 και μετά την υποβολή αίτησης του δικαιούχου για χρηματοδότηση, εκτός εάν ορίζεται μεταγενέστερη ημερομηνία στο εκάστοτε καθεστώς ενίσχυσης. Για τις πράξεις κρατικών ενισχύσεων για τις οποίες οι αποφάσεις έγκρισης χορήγησης της ενίσχυσης εκδόθηκαν πριν την 01.01.2014 είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που πραγματοποιούνται μετά την 01.01.2014 εκτός εάν ορίζεται μεταγενέστερη ημερομηνία στις αποφάσεις που ορίζουν τους όρους της ενίσχυσης.

Άρθρο 6

Διάρκεια των πράξεων

1. Μια πράξη που περιλαμβάνει επένδυση σε υποδομή ή παραγωγική επένδυση επιστρέφει την συνεισφορά των

Ταμείων, εάν εντός πέντε ετών από την τελική πληρωμή στον δικαιούχο ή εντός της προθεσμίας που ορίζεται στους κανόνες κρατικών ενισχύσεων, κατά περίπτωση, υπόκειται σε οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:

α) παύση ή μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιοχής του προγράμματος, σύμφωνα με την παράγραφο 7 του άρθρου 2 του Καν. 1303/2013,

β) αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής, η οποία παρέχει σε μια εταιρεία ή δημόσιο οργανισμό αδικαιολόγητο πλεονέκτημα,

γ) ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση της, τους στόχους ή τους όρους υλοποίησης, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε υπονόμηση των αρχικών στόχων της.

2. Τα αχρεωστήτως καταβαλλόμενα ποσά για την εν λόγω πράξη ανακτώνται αναλογικά προς την περίοδο για την οποία δεν εκπληρώθηκαν οι απαιτήσεις.

3. Το οριζόμενο στο πρώτο εδάφιο χρονικό περιθώριο μειώνεται στα τρία έτη όταν πρόκειται για περιπτώσεις που αφορούν σε διατήρηση επενδύσεων ή θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν από ΜΜΕ.

4. Μια πράξη που περιλαμβάνει επένδυση σε υποδομή ή παραγωγική επένδυση επιστρέφει τη συνεισφορά των Ταμείων εάν, εντός 10 ετών από την τελική πληρωμή στον δικαιούχο η παραγωγική δραστηριότητα μεταφέρεται εκτός της Ένωσης, με την εξαίρεση της περίπτωσης ο δικαιούχος να είναι ΜΜΕ. Όταν η συνεισφορά από τα Ταμεία λαμβάνει τη μορφή κρατικής ενίσχυσης, η περίοδος των 10 ετών αντικαθίσταται από την ισχύουσα προθεσμία σύμφωνα με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων.

5. Πράξεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα άλλα Ταμεία οι οποίες δεν αποτελούν επενδύσεις σε υποδομή ή παραγωγικές επενδύσεις επιστρέφουν τη συνεισφορά από το Ταμείο μόνο όταν υπόκεινται σε υποχρέωση διατήρησης της επένδυσης βάσει των εφαρμοστέων κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και υπόκεινται σε παύση ή μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας εντός της περιόδου που ορίζεται στους εν λόγω κανόνες.

6. Οι ανωτέρω παράγραφοι 1, 4 και 5 δεν εφαρμόζονται στις συνεισφορές προς κάθε πράξη η οποία υπόκειται σε παύση μιας παραγωγικής δραστηριότητας εξαιτίας μη δόλιας πτώχευσης.

7. Οι ανωτέρω παράγραφοι 1, 4 και 5 δεν εφαρμόζονται σε φυσικά πρόσωπα που είναι δικαιούχοι ενίσχυσης για επένδυση και, μετά την ολοκλήρωση της επενδυτικής πράξης, καθίστανται επιλέξιμοι για να λάβουν και λαμβάνουν ενίσχυση βάσει του Καν. 1309/2013, όταν η εν λόγω επένδυση συνδέεται άμεσα με τον τύπο δραστηριότητας που κρίνεται ως επιλέξιμη για ενίσχυση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση.

Άρθρο 7

Επίπεδο δημιουργίας της δαπάνης

1. Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται από το δικαιούχο για την εκτέλεση της πράξης και καταγράφονται στο λογιστικό του σύστημα.

2. Στις περιπτώσεις πράξεων που κατά την εκτέλεση τους συμμετέχουν επί μέρους φορείς υπό την συνολική

ευθύνη του δικαιούχου, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που καταβάλλονται για την πράξη από τους συμμετέχοντες φορείς και πληρώνονται από τον ορισθέντα δικαιούχο, με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) υπάρχουν έγγραφα τεκμήρια της συμφωνίας με τους άλλους φορείς σχετικά με τη συνεισφορά τους στην εκτέλεση της πράξης,

β) ο δικαιούχος διατηρεί τη συνολική ευθύνη για την οικονομική διαχείριση της πράξης,

γ) οι δαπάνες που καταβάλλονται από τους άλλους φορείς συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, ή, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας,

δ) οι δαπάνες που καταβάλλονται από τους άλλους φορείς υποβάλλονται στο δικαιούχο και αναφέρονται στο έργο. Ο ορισθείς δικαιούχος έχει την ευθύνη να επαληθεύσει το υπαρκτό και την επιλεξιμότητα των αναφερόμενων δαπανών καθώς και την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, πριν τις δηλώσει στη διαχειριστική αρχή ή στην αρχή πιστοποίησης ή στον ενδιάμεσο φορέα,

ε) η διαδρομή ελέγχου καλύπτει έως και το επίπεδο των συμμετεχόντων φορέων,

στ) ο δικαιούχος και οι συμμετέχοντες φορείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ορθή εκτέλεση της πράξης καθώς και για πιθανές κυρώσεις που επιφέρει ή μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται στην απόφαση ένταξης, και μέχρι του ποσού συμμετοχής του καθενός στον προϋπολογισμό της πράξης.

Στους επιμέρους φορείς δύναται να περιλαμβάνονται και φορείς οι οποίοι συνδέονται με τον ορισθέντα δικαιούχο με δεσμό νομικό ή κεφαλαιακό, ο οποίος δεν περιορίζεται στην πράξη για την οποία ζητείται χρηματοδότηση, ούτε δημιουργείται με μοναδικό σκοπό την υλοποίησή της.

3. Η παραπάνω παράγραφος 2 δεν ισχύει για τις περιπτώσεις που οι επιμέρους φορείς, σχηματίζουν από κοινού ένα νέο ενιαίο φορέα, με ανεξάρτητη νομική μορφή από αυτήν των επιμέρους φορέων, ο οποίος ορίζεται ως ο μοναδικός δικαιούχος, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης κατά την οποία ο νέος φορέας δημιουργείται ειδικά για το σκοπό της υλοποίησης της πράξης.

4. Όταν οι συμμετέχοντες φορείς στην υλοποίηση της πράξης, ή κάποιοι από αυτούς επιλέγονται από το δικαιούχο μέσω ανταγωνιστικής διαδικασίας (διαδικασία υποβολής προσφορών) ο δικαιούχος παραμένει υπεύθυνος για την πράξη, και ειδικότερα για την εξασφάλιση του υπαρκτού και της επιλεξιμότητας των δαπανών που δηλώνει, καθώς και για την ολοκλήρωση των υπηρεσιών ή των προϊόντων που συνδέονται με τις εν λόγω δαπάνες. Οι δαπάνες που δηλώνονται από τον δικαιούχο πρέπει να συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, τα οποία έχει εκδώσει το αντισυμβαλλόμενο μέρος στον δικαιούχο, ή, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας. Στην περίπτωση αυτή οι διατάξεις σχετικά με την πληρωμή συμβατικών προκαταβολών έχουν εφαρμογή.

5. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες την ευθύνη υλοποίησης της πράξης αναλαμβάνει άλλος φορέας ως

δικαιούχος αντί του κυρίου του έργου, στη βάση προγραμματικής σύμβασης, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες που καταβάλλονται για την πράξη, από τον κύριο του έργου ή από το δικαιούχο, ανάλογα με τα προσδιοριζόμενα στην προγραμματική σύμβαση, υπό τους ακόλουθους όρους:

α) Η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων περιλαμβάνει με κάθε λεπτομέρεια και ακρίβεια όλα τα στοιχεία που απαιτεί το οικείο θεσμικό πλαίσιο.

β) Η υλοποίηση πράξεων μέσω προγραμματικών συμβάσεων, ακολουθεί τις γενικές και ειδικές, ανάλογα με τη φύση αυτών, διατάξεις που διέπουν το σύνολο των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Ειδικότερα όλοι οι αντισυμβαλλόμενοι, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, τηρούν την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και ειδικότερα, τους κανόνες για τον ανταγωνισμό, την ανάθεση δημοσίων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος και τη δημοσιότητα.

γ) Με την υποβολή της πρότασης χρηματοδότησης στο πρόγραμμα ο δικαιούχος υποχρεούται να δηλώσει την εκτέλεση της συγκεκριμένης πράξης μέσω προγραμματικής σύμβασης.

δ) Η διαχειριστική αρχή, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της πράξης, υποχρεούται να αξιολογεί τον αναλαμβάνοντα την εκτέλεση μέσω της προγραμματικής σύμβασης φορέα, ως δικαιούχο, ή/και τον κύριο του έργου για την περίπτωση που η προγραμματική σύμβαση προβλέπει την εκτέλεση μέρους των απαιτούμενων ενεργειών για την υλοποίηση της πράξης από αυτόν.

ε) Ανάλογα με τα προβλεπόμενα στην προγραμματική σύμβαση, ο δικαιούχος ή ο κύριος του έργου διατηρεί τη συνολική ευθύνη της πράξης, επαληθεύει την πραγματοποίηση και την επιλεξιμότητα των αναφερομένων δαπανών, καθώς και την ολοκλήρωση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών, πριν από τη δήλωση στην αρμόδια διαχειριστική αρχή. Σε κάθε περίπτωση ενημερώνεται ο κύριος του έργου για την εκτέλεση της πράξης σύμφωνα με τους όρους της προγραμματικής σύμβασης και τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες σε βάρος της συγκεκριμένης πράξης.

στ) Η προγραμματική σύμβαση προβλέπει ρητά σε ποιόν εκδίδονται τα τιμολόγια ή άλλα παραστατικά έγγραφα της πράξης και ποιος καταβάλλει τη δαπάνη για την εξόφληση τους. Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες από το δικαιούχο ή/και από τον κύριο του έργου, όταν έτσι προβλέπεται από την προγραμματική σύμβαση, πρέπει να αποδεικνύονται και να συνοδεύονται από εξοφλημένα τιμολόγια, ή όταν αυτό δεν είναι εφικτό, από λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

ζ) Η διαδρομή ελέγχου καλύπτει και το επίπεδο του κυρίου του έργου, όταν αυτός καταβάλλει τις δαπάνες (τελικός λήπτης πιστώσεων).

η) Οι συμβαλλόμενοι στην προγραμματική σύμβαση οφείλουν να τηρούν ο καθένας πλήρη φάκελο με όλα τα στοιχεία της πράξης συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών και λοιπών συναλλαγών που διενήργησαν και οι οποίες αφορούν την πράξη.

θ) Ο δικαιούχος και ο κύριος του έργου είναι από κοινού υπεύθυνοι για πιθανές κυρώσεις που επιφέρει ή μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που περιλαμβάνονται

στην απόφαση ένταξης, σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που αναλαμβάνει ο καθένας μέσω της προγραμματικής σύμβασης.

Δαπάνες για την υλοποίηση πράξεων που εκτελούνται για λογαριασμό του δικαιούχου από κεντρικές αρχές, σύμφωνα με το εθνικό θεσμικό πλαίσιο, θεωρούνται ως πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου και είναι επιλέξιμες.

ΤΙΤΛΟΣ II

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΕΠΤΕΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Άρθρο 8

Επιχορηγήσεις και επιστρεπτέα συνδρομή

A. Επιχορηγήσεις

1. Οι επιχορηγήσεις είναι άμεσες μη επιστρεπτέες χρηματοδοτικές συνεισφορές, από το πρόγραμμα, οι οποίες χορηγούνται προκειμένου να χρηματοδοτηθεί:

α) είτε πράξη προοριζόμενη να προωθήσει την υλοποίηση ενός στόχου του προγράμματος.

β) είτε η λειτουργία οργανισμού/φορέα ο οποίος επιδιώκει και υποστηρίζει στόχο ή στόχους του προγράμματος (επιχορήγηση λειτουργίας).

2. Οι επιχορηγήσεις λειτουργίας χορηγούνται κατ' έτος σε φορείς για τη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων τους οι οποίες συνδέονται με τους επιδιωκόμενους στόχους του προγράμματος, και αποτυπώνονται τεκμηριωμένα σε επιχειρησιακό πλάνο, το σύνολο ή μέρους του οποίου αποτελεί αντικείμενο της χρηματοδότησης.

3. Οι επιχορηγήσεις τηρούν τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης, της μη αποκόμισης κέρδους, της μη σώρευσης και της μη αναδρομικότητας.

4. Οι επιχορηγήσεις που δίνονται για την υλοποίηση πράξεων αποτελούν αντικείμενο δημοσίευσης, ώστε να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη διαφάνεια. Η δημοσίευση λαμβάνει τη μορφή πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, εκτός εάν πρόκειται για πράξεις οι οποίες αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα ενός δικαιούχου ή όταν ο δικαιούχος προσδιορίζεται στο πρόγραμμα ή στο ειδικό θεσμικό πλαίσιο που αφορά την υλοποίηση της πράξης.

Οι αιτήσεις επιχορήγησης είναι επιλέξιμες εφόσον υποβάλλονται από:

α) νομικά πρόσωπα ή

β) φυσικά πρόσωπα, εφόσον αυτό απαιτείται λόγω της φύσης ή των χαρακτηριστικών της ενέργειας ή του στόχου που επιδιώκει ο δικαιούχος.

Για τους σκοπούς του στοιχείου α) του πρώτου εδαφίου, οι αιτήσεις επιχορήγησης είναι δυνατόν να είναι επιλέξιμες εάν υποβάλλονται από οντότητες που δεν διαθέτουν νομική προσωπικότητα δυνάμει της οικείας εθνικής νομοθεσίας, υπό τον όρο ότι οι εκπρόσωποί τους έχουν την ικανότητα να αναλάβουν νομικές δεσμεύσεις για λογαριασμό της οντότητας και να προσφέρουν εγγυήσεις ισοδύναμες με εκείνες που παρέχουν τα νομικά πρόσωπα.

5. Οι επιχορηγήσεις δεν μπορούν να δημιουργούν κέρδος στον δικαιούχο, αποζημιώνουν μόνο το κόστος υλοποίησης της πράξης ή το ετήσιο κόστος λειτουργίας του δικαιούχου, για τις περιπτώσεις επιχορηγήσεων λειτουργίας.

Ι. Η αρχή της μη αποκόμισης κέρδους δεν ισχύει για:

α) πράξεις με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής επιφάνειας δικαιούχου, ή πράξεις που δημιουργούν εισόδημα προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια τους μετά την περίοδο κατά την οποία χορηγείται η χρηματοδότηση από το πρόγραμμα που προβλέπεται στην απόφαση ένταξης,

β) υποτροφίες μελέτης, έρευνας ή επαγγελματικής κατάρτισης που παρέχονται σε φυσικά πρόσωπα,

γ) άλλη άμεση στήριξη η οποία καταβάλλεται σε φυσικά πρόσωπα που την χρειάζονται επιτακτικά, όπως οι άνεργοι,

δ) επιχορηγήσεις που υπολογίζονται στη βάση ενιαίου συντελεστή και/ή κατ' αποκοπή ποσού και/ή μοναδιαίου κόστους, εφόσον συμμορφώνονται προς τις αρχές που πρέπει να διέπουν τον εκ των προτέρων υπολογισμό τους,

ε) επιχορηγήσεις μικρότερες από 50.000 ευρώ.

ΙΙ. Το κέρδος ορίζεται ως το πλεόνασμα των εσόδων από την υλοποίηση της πράξης έναντι των επιλέξιμων δαπανών που βάρυναν τον δικαιούχο, όταν υποβάλλεται αίτηση για την καταβολή του υπολοίπου της επιχορήγησης.

ΙΙΙ. Τα έσοδα υπολογίζονται στο επίπεδο της πράξης και όχι στο επίπεδο του δικαιούχου. Περιορίζονται στα έσοδα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης και στις χρηματοδοτικές συνεισφορές που τυχόν χορηγούνται από άλλες πηγές ειδικά για τη χρηματοδότηση των επιλέξιμων δαπανών της πράξης.

ΙV. Η αμοιβή αναδόχων που περιλαμβάνεται στο τίμημα δημοσίων συμβάσεων οι οποίες συνάπτονται για την υλοποίηση πράξεων που χρηματοδοτούνται με επιχορήγηση ή επιστρεπτέα συνδρομή δεν συνιστά κέρδος για το δικαιούχο.

6. Το φυσικό αντικείμενο μίας πράξης κατά κανόνα είναι δυνατόν να επιχορηγηθεί μόνο μία φορά. Στις περιπτώσεις επιχορηγήσεων λειτουργίας, ένας δικαιούχος μπορεί να λάβει μία και μόνο επιχορήγηση λειτουργίας ανά οικονομικό έτος για τις ίδιες δαπάνες από οποιαδήποτε πηγή. Ο δυνητικός δικαιούχος ενημερώνει αμέσως το φορέα διαχείρισης για τυχόν πολλαπλές αιτήσεις και πολλαπλές επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του ίδιου ή άλλου προγράμματος ή και άλλης χρηματοδοτικής πηγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή επιχορήγησης από τον κρατικό προϋπολογισμό.

7. Η αναδρομική επιχορήγηση πράξεων που έχουν ολοκληρωθεί ήδη αποκλείεται. Οι ίδιες δαπάνες ουδέποτε είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν δύο φορές από τα προγράμματα ή άλλες πηγές χρηματοδότησης.

8. Οι επιχορηγήσεις δεν υπερβαίνουν τις επιλέξιμες δαπάνες. Είναι επιλέξιμες οι δαπάνες οι οποίες πράγματι βαρύνουν τον δικαιούχο και ικανοποιούν όλα τα ακόλουθα κριτήρια:

α) πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της πράξης, με εξαίρεση τις δαπάνες που αφορούν τελικές εκθέσεις και πιστοποιητικά ελέγχου, εφόσον απαιτούνται,

β) προβλέπονται στον εκτιμώμενο συνολικό προϋπολογισμό της πράξης,

γ) είναι αναγκαίες για την υλοποίηση της πράξης που αποτελεί αντικείμενο της επιχορήγησης,

δ) είναι αναγνωρίσιμες και επαληθεύσιμες, εγγράφονται στα λογιστικά βιβλία του δικαιούχου, και προσδιορίζονται σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα στον τόπο εγκατάστασης του δικαιούχου και σύμφωνα με τις συνήθειες λογιστικές πρακτικές που αυτός εφαρμόζει,

ε) συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις της εφαρμοστέας φορολογικής και εργατικής νομοθεσίας,

στ) είναι εύλογες, δικαιολογημένες και συμμορφώνονται προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, ιδίως όσον αφορά την οικονομία και την αποδοτικότητα.

9. Οι προσκλήσεις για υποβολή προτάσεων προσδιορίζουν τις κατηγορίες δαπανών που θεωρούνται επιλέξιμες για χρηματοδότηση.

Β. Επιστρεπτέα συνδρομή

10. Η επιστρεπτέα συνδρομή είναι μορφή χρηματοδοτικής συνδρομής όμοια με την επιχορήγηση η οποία όμως χορηγείται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, η πλήρωση ή η μη πλήρωση των οποίων οδηγεί σε επιστροφή μέρους ή του συνόλου της συνδρομής μετά την ολοκλήρωση της πράξης.

11. Η χρηματοδότηση μιας πράξης με τη μορφή επιστρεπτέας συνδρομής εφαρμόζεται σε περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες δεν είναι δυνατόν να αποφασιστεί εκ των προτέρων το ακριβές μίγμα επιστρεπτέας και μη επιστρεπτέας συνδρομής και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πράξεις που υλοποιούνται μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής, κατά την έννοια του άρθρου 37 του Κανονισμού 1303/2013.

12. Χρηματοδότηση μιας πράξης η οποία περιλαμβάνει υποχρέωση επιστροφής της συνδρομής χωρίς προϋποθέσεις δεν αποτελεί επιστρεπτέα συνδρομή. Ομοίως χρηματοδότηση μιας πράξης η οποία δεν εμπίπτει στον ορισμό και το πεδίο εφαρμογής των χρηματοδοτικών εργαλείων, αλλά περιλαμβάνει προϋποθέσεις επιστροφής, αποτελεί επιστρεπτέα συνδρομή.

13. Η συνδρομή, το μέρος αυτής που επιστρέφεται και οι όροι και προϋποθέσεις επιστροφής μετά την ολοκλήρωση της πράξης, οι υποχρεώσεις δήλωσης από το δικαιούχο των όρων και προϋποθέσεων που εκπληρώθηκαν και αποτελούν τη βάση υπολογισμού του επιστρεπτέου μέρους της συνδρομής περιλαμβάνονται στην απόφαση ένταξης.

14. Το ποσό που χορηγείται με τη μορφή επιστρεπτέας συνδρομής για την υλοποίηση μιας πράξης αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη στο σύνολο της, συμπεριλαμβανομένου του ποσού που επιστρέφεται από το δικαιούχο, εφόσον τηρούνται και οι λοιποί όροι της απόφασης ένταξης.

15. Στην περίπτωση πράξεων που παράγουν έσοδα κατά την έννοια του άρθρου 32 (μετά την υλοποίηση της) ή κατά την υλοποίησή τους, κατά την έννοια του άρθρου 33, η επιλέξιμη δαπάνη μειώνεται κατά τα καθαρά έσοδα τα οποία θα δημιουργηθούν ή δημιουργήθηκαν το αργότερο κατά το κλείσιμο της πράξης (τελικό αίτημα πληρωμής του δικαιούχου), εκτός και εάν η πράξη έχει υποχρέωση πλήρους επιστροφής του ποσού της επιστρεπτέας συνδρομής. Όταν δεν είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση όλο το κόστος, τα καθαρά έσοδα κατανέμονται κατ' αναλογία στα επιλέξιμα και στα μη επιλέξιμα μέρη του κόστους.

16. Το ποσό της επιστρεπτέας συνδρομής που επιστρέφεται μετά την ολοκλήρωση της πράξης στον φορέα που τη χορήγησε ή σε άλλη αρχή που ορίζεται, κατατίθεται σε συγκεκριμένο για το σκοπό τραπεζικό λογαριασμό, καταχωρείται στο λογιστικό σύστημα της Αρχής Πιστοποίησης ή άλλης αρμόδιας αρχής και χρησιμοποιείται για τον ίδιο σκοπό ή σύμφωνα με τους στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος.

17. Το ποσό της τυχόν δημοσιονομικής διόρθωσης που επιβάλλεται στην πράξη απομειώνει το σύνολο της επιλέξιμης δαπάνης.

Άρθρο 9

Μορφές υλοποίησης πράξεων

1. Οι πράξεις ή τα μέρη αυτής που υποστηρίζονται από τα Ταμεία μέσω επιχορηγήσεων ή επιστρεπτέας συνδρομής υλοποιούνται από το δικαιούχο κατά κανόνα, με τους ακόλουθους τρόπους:

α) από τον ίδιο το δικαιούχο με ίδια μέσα,
β) από τρίτο (ανάδοχο) μέσω ανάθεσης σύμβασης,
γ) από τον δικαιούχο και άλλους φορείς υπό την ευθύνη του δικαιούχου με μία ή περισσότερες από τις ανωτέρω επιλογές ανά φορέα συμπεριλαμβανομένου του δικαιούχου,

δ) από άλλους φορείς που επιλέγονται από το δικαιούχο στη βάση πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Οι άλλοι φορείς μπορεί να υλοποιούν το έργο τους με ίδια μέσα ή/και μέσω τρίτων, το οποίο περιγράφεται σε σύμβαση. Το αντικείμενο της σύμβασης χρησιμοποιείται και παραμένει στην ιδιοκτησία του φορέα που το υλοποίησε,

ε) από τρίτους φορείς/ή και φυσικά πρόσωπα που επιλέγονται από το δικαιούχο στη βάση πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Οι φορείς επιλέγονται, προκειμένου να παράσχουν προδιαγεγραμμένες υπηρεσίες σε φυσικά πρόσωπα, δικαιούχους της επιχορήγησης, το κόστος της οποίας είναι εκ των προτέρων υπολογισμένο και προσδιορίζεται σε άλλες μορφές ανάληψης νομικής δέσμευσης (π.χ. vouchers),

στ) με συνδυασμό των ανωτέρω επιλογών.

2. Οι επιχορηγήσεις και η επιστρεπτέα συνδρομή μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση μέρους ή του συνολικού κόστους του δικαιούχου για την υλοποίηση της πράξης. Για πράξεις που δημιουργούν έμμεσες δαπάνες, υλοποίηση με ίδια μέσα, το συνολικό κόστος του δικαιούχου δύναται να συνίσταται από τις άμεσες και έμμεσες δαπάνες της πράξης, εφόσον η πρόσκληση προβλέπει την επιλεξιμότητα των έμμεσων δαπανών.

3. Υλοποίηση με ίδια μέσα νοείται η εκτέλεση μέρους ή του συνόλου της πράξης από το δικαιούχο με τη χρήση ιδίων πόρων. Μέρος των ενεργειών που απαιτούνται μπορεί να ανατίθεται σε τρίτους (ανάδοχοι) υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιούχος συνεχίζει να διατηρεί τον πλήρη έλεγχο τόσο της διοίκησης όσο και της υλοποίησης του μέρους της πράξης που υλοποιείται με ίδια μέσα.

4. Άμεσες δαπάνες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιεί ο δικαιούχος οι οποίες συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου έργου και αυτή η σύνδεση μπορεί τεκμηριωμένα να αποδειχθεί.

5. Έμμεσες δαπάνες είναι οι δαπάνες που δεν συνδέονται άμεσα με την υλοποίηση του έργου, αλλά μπορούν να προσδιοριστούν και τεκμηριωθούν από το λογιστικό σύστημα του δικαιούχου ως δαπάνες πραγματοποιούμενες σε ευθεία συσχέτιση με τις άμεσες δαπάνες οι οποίες αποδίδονται στο έργο.

6. Οι έμμεσες δαπάνες, εφόσον η πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων προβλέπει την επιλεξιμότητα τους, είναι επιλέξιμες μόνο στη βάση επιλογών απλοποιημένου κόστους.

Άρθρο 10

Μορφές επιχορηγήσεων

και επιστρεπτέας συνδρομής

1. Οι επιχορηγήσεις και η επιστρεπτέα συνδρομή μπορούν να λάβουν μία από τις ακόλουθες μορφές:

α) αποζημίωση επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν και πληρώθηκαν, μαζί με, ανάλογα με την περίπτωση, συνεισφορές σε είδος και αποσβέσεις,
β) τυποποιημένες κλίμακες μοναδιαίου κόστους,
γ) κατ' αποκοπή ποσά που δεν υπερβαίνουν τα 100.000 Ευρώ δημόσιας συμμετοχής,

δ) κατ' αποκοπή χρηματοδότηση που καθορίζεται με την εφαρμογή ενός ποσοστού σε μια ή περισσότερες προκαθορισμένες κατηγορίες δαπανών.

2. Η επιλογή (α) συνιστά αποζημίωση του δικαιούχου στην αρχή του πραγματικού κόστους, ενώ οι εναλλακτικές επιλογές (β) έως (δ) συνιστούν αποζημίωση του δικαιούχου στη βάση επιλογών απλουστευμένου κόστους.

3. Οι εναλλακτικές επιλογές (α) έως (δ) είναι δυνατόν να συνδυαστούν μόνο όταν καθεμία από αυτές καλύπτει διαφορετική κατηγορία δαπανών ή όταν χρησιμοποιούνται για διαφορετικά έργα που αποτελούν μέρος μιας πράξης ή για διαδοχικά στάδια μιας πράξης.

4. Όταν μια πράξη ή ένα έργο που αποτελεί μέρος μιας πράξης υλοποιείται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης έργων, αγαθών ή υπηρεσιών εφαρμόζεται μόνο η επιλογή (α) ανωτέρω, δηλαδή η εφαρμογή του απλουστευμένου κόστους αποκλείεται σε περιπτώσεις όπου μια πράξη ή ένα έργο που αποτελεί μέρος μιας πράξης υλοποιείται αποκλειστικά μέσω διαδικασιών ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων.

5. Όταν η δημόσια σύμβαση στο πλαίσιο μιας πράξης ή έργου που αποτελεί μέρος πράξης περιορίζεται σε ορισμένες κατηγορίες δαπανών, μπορούν να εφαρμοστούν όλες οι εναλλακτικές επιλογές (α) έως (δ).

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Άρθρο 11

Δαπάνες στη βάση του πραγματικού κόστους

1. Ως πραγματικές νοούνται οι δαπάνες που αντιστοιχούν σε πληρωμές που έχουν πραγματοποιηθεί από τους δικαιούχους, δικαιολογούνται από τους όρους και τους στόχους των εγκεκριμένων πράξεων, προβλέπονται στην απόφαση ένταξης και τεκμηριώνονται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά στοιχεία ισοδύναμης

αποδεικτικής αξίας εκτός αν οι ειδικοί κανονισμοί για κάθε Ταμείο προβλέπουν αλλιώς.

2. Οι πραγματικές δαπάνες θα πρέπει να είναι εύλογες, τεκμηριωμένες και σύμφωνες με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Εύλογες χαρακτηρίζονται οι δαπάνες όταν υπάρχουν αντικειμενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι δεν υπερβαίνουν τις τρέχουσες τιμές της αγοράς ή το σύνηθες κόστος του δικαιούχου για το φυσικό αντικείμενο στο οποίο αντιστοιχούν.

3. Πραγματική δαπάνη η οποία αντιστοιχεί σε περισσότερες από μία πράξεις/δραστηριότητες επιμερίζεται στη βάση αντικειμενικής μεθόδου κατανομής η οποία διασφαλίζει τη μη διπλή χρηματοδότηση της ίδιας δαπάνης και την αποζημίωσή της μέχρι το 100% αυτής. Η προτεινόμενη μέθοδος κατανομής για τον επιμερισμό εγκρίνεται από τη Διαχειριστική Αρχή.

4. Οι συνεισφορές σε είδος από το δικαιούχο ή τρίτο προς το δικαιούχο μέρος που συμμετέχει στην πράξη, για την υλοποίηση της πράξης, θεωρούνται πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου εάν πληρούνται οι σχετικοί όροι του άρθρου 14 παρούσας. Μισθοί και επιδόματα που πληρώνονται από τρίτο μέρος, προς όφελος των συμμετεχόντων σε δράσεις του ΕΚΤ και πιστοποιούνται από το δικαιούχο, αποτελούν συνεισφορές σε είδος.

5. Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων του δικαιούχου που χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση της πράξης θεωρούνται πραγματικές εφόσον τηρούνται οι διατάξεις του άρθρου 15 της παρούσας.

6. Δαπάνες για τις οποίες έχει αναληφθεί δέσμευση πληρωμής τους από τον δικαιούχο και δεν έχουν πληρωθεί δεν θεωρούνται πραγματικές δαπάνες. Επιταγές ή άλλες παρόμοιες μορφές ανάληψης υποχρέωσης (π.χ. επιταγές κατάρτισης, επιταγές, vouchers) θεωρούνται ως πραγματικές δαπάνες μετά την εξαργύρωσή τους και όχι κατά την παράδοσή τους.

7. Δαπάνες δημοσίων συμβάσεων οι οποίες συνάπτονται από το δικαιούχο ή για λογαριασμό του είναι πραγματικές ακόμα και αν οι διαδικασίες ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων εκτελούνται από τρίτο μέρος.

8. Οι δαπάνες που προσδιορίζονται και καταβάλλονται από το δικαιούχο βασιζόμενες σε τιμές μονάδας που καθορίζονται μέσω διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων αποτελούν πραγματικές δαπάνες του δικαιούχου.

9. Οι πληρωμές πρέπει να αποδεικνύονται μέσω της κίνησης του διακριτού τραπεζικού λογαριασμού που τηρείται για κάθε πράξη στην τράπεζα της Ελλάδας ή εφόσον προβλέπεται σε εμπορική τράπεζα.

10. Στη περίπτωση εταιρικών σχημάτων υλοποίησης μιας πράξης η μεταφορά χρημάτων από τον κύριο δικαιούχο σε εταίρο του σχήματος υλοποίησης δεν θεωρείται πραγματική δαπάνη.

11. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων κατά την έννοια του άρθρου 107 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), ως πραγματικές νοούνται οι δαπάνες που έχουν πράγματι καταβληθεί από τους δικαιούχους της ενίσχυσης, σύμφωνα με τους όρους και τους στόχους των εγκεκριμένων ενισχύσεων, δικαιολογούνται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά στοιχεία ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

12. Ως «λογιστικό έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας» νοείται κάθε έγγραφο το οποίο υποβάλλει ο δικαιούχος και το οποίο αιτιολογεί ότι η λογιστική εγγραφή αποτελεί πιστή και ανόθευτη εικόνα των εργασιών που εκτελέστηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4093/2012 «Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ)» και του Ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 251/24.11.2014) και των αποφάσεων της Φορολογικής Διοίκησης που εξειδικεύουν τις διατάξεις του, καθώς και τις αποδεκτές λογιστικές πρακτικές.

Άρθρο 12

Δαπάνες για αμοιβές προσωπικού

1. Ως άμεσες δαπάνες προσωπικού ορίζονται οι δαπάνες για αμοιβές των φυσικών προσώπων τα οποία απασχολούνται για την προετοιμασία, τη διοίκηση/ διαχείριση και την υλοποίηση της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις πράξεων που δεν υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης, οι άμεσες δαπάνες για αμοιβές προσωπικού που πιστοποιούνται από το δικαιούχο βάσει κατάλληλων δικαιολογητικών εγγράφων, τα οποία καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση του χρόνου απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη για την εκτέλεση των ενεργειών που περιλαμβάνει και του κόστους του δικαιούχου για το χρόνο αυτό, αντιστοιχούν σε παραδοτέα της πράξης και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης, αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες εάν πληρούν τους ακόλουθους όρους:

α) Το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που απασχολείται στην πράξη συνδέεται με το δικαιούχο με σχέση εξαρτημένης εργασίας (μόνιμο, σύμβαση εργασίας πλήρους ή μερικής απασχόλησης αορίστου χρόνου). Το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη καθώς και ο χρόνος απασχόλησής του σε αυτή καθορίζεται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

β) Στις περιπτώσεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και ΝΠΔΔ, το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου που απασχολείται στην πράξη για την εκτέλεση δραστηριοτήτων τις οποίες ο δικαιούχος δεν θα εκτελούσε εάν δεν είχε αναληφθεί η υλοποίηση της πράξης. Ο χρόνος απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη προσδιορίζεται στην απόφαση του αρμόδιου οργάνου του δικαιούχου.

γ) Τυχόν έκτακτο προσωπικό που απαιτείται για την υλοποίηση της πράξης απασχολείται από το δικαιούχο είτε με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου (πλήρους ή μερικής απασχόλησης), είτε με σύμβαση μίσθωσης έργου. Στη σύμβαση προσδιορίζεται η αποκλειστική απασχόληση στην πράξη, το αντικείμενο της απασχόλησης σε σχέση με τις ενέργειες και τα παραδοτέα της πράξης και η αμοιβή.

δ) Διασφαλίζεται τεκμηριωμένα η μη διπλή χρηματοδότηση των δαπανών από κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης.

3. Φυσικά πρόσωπα που απασχολούνται στην πράξη στη βάση συμβάσεων μίσθωσης έργου θεωρούνται έκτακτο προσωπικό του δικαιούχου για το χρονικό διάστημα της υλοποίησης της σύμβασης, υπό τις παρακάτω προϋποθέσεις:

α) Το φυσικό πρόσωπο εργάζεται κάτω από τις οδηγίες του δικαιούχου και, εάν δεν συμφωνηθεί διαφορετικά, στις εγκαταστάσεις του δικαιούχου. Ο τόπος εργασίας του φυσικού προσώπου, όπως και οι λοιπές συμβατικές υποχρεώσεις, προσδιορίζεται στη σύμβαση.

β) Το αποτέλεσμα της εργασίας ανήκει στον δικαιούχο.

γ) Το κόστος για την αμοιβή του φυσικού προσώπου, συμβατικό τίμημα, καθορίζεται με βάση τις προσφερόμενες ώρες εργασίας και δεν είναι σημαντικά διαφορετικό από αυτό που έχει ο δικαιούχος για προσωπικό του το οποίο εκτελεί παρόμοια καθήκοντα ή αν δεν έχει τέτοιο προσωπικό, από αυτό που απαντάται στην αγορά για παρόμοια θέση και εμπειρία.

δ) Το αντικείμενο της σύμβασης δεν καλύπτει πάγιες και διαρκείς ανάγκες του δικαιούχου.

4. Φυσικά πρόσωπα (ερευνητές, προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί φοιτητές, υποψήφιοι διδάκτορες) που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης στη βάση σύμβασης η οποία προβλέπει την χορήγηση υποτροφίας ως αντάλλαγμα για την αποκλειστική απασχόληση του φυσικού προσώπου στην πράξη, μπορούν να θεωρηθούν ως έκτακτο προσωπικό του δικαιούχου, εφόσον πληρούνται οι ίδιες προϋποθέσεις με αυτές των συμβάσεων μίσθωσης έργου και η χορήγηση της υποτροφίας γίνεται σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου. Σπουδαστές που λαμβάνουν υποτροφία, από οποιοδήποτε πηγή, με σκοπό την οικονομική ενίσχυση τους για τη συνέχιση/ολοκλήρωση των σπουδών τους ή τη βράβευσή τους λόγω εξαιρετικών επιδόσεων δεν θεωρούνται προσωπικό του δικαιούχου.

5. Φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης ως υπεργολάβοι (συμβάσεις παροχής υπηρεσιών) δεν θεωρούνται προσωπικό του δικαιούχου. Το προσωπικό του δικαιούχου δεν επιτρέπεται να απασχολείται στην πράξη στη βάση σύμβασης παροχής υπηρεσιών (υπεργολάβος) ή σύμβασης μίσθωσης έργου.

6. Οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού του δικαιούχου, το οποίο απασχολείται για τη διαχείριση/διοίκηση πράξεων, οι οποίες υλοποιούνται αποκλειστικά μέσω δημοσίων συμβάσεων, δεν είναι επιλέξιμες, εκτός από τις περιπτώσεις πράξεων με μεγάλο πλήθος έργων ή πράξεων με σύνθετο τεχνικό αντικείμενο, το οποίο ξεπερνά τις συνήθεις δραστηριότητες του δικαιούχου.

7. Η επιλογή τυχόν έκτακτου προσωπικού για τις ανάγκες της πράξης με οποιαδήποτε σχέση (σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμβαση μίσθωσης έργου, χορήγηση υποτροφίας), γίνεται τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και τις γενικές αρχές της συνθήκης ΕΚ και ειδικά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης, της ισότητας των φύλων και της διαφάνειας. Το ακαδημαϊκό προσωπικό του δικαιούχου ή τρίτων που η συμμετοχή του στην πράξη θεωρείται ουσιώδης για την εκτέλεσή της και αξιολογείται στο πλαίσιο της διαδικασίας επιλογής για την χρηματοδότηση της πράξης από το πρόγραμμα, συμμετέχει σε αυτή χωρίς άλλη διαδικασία επιλογής.

8. Οι δαπάνες για αμοιβές του προσωπικού που απασχολείται στην πράξη υπολογίζονται κατά κανόνα, με βάση το συνολικό πραγματικό χρόνο απασχόλησης του προσωπικού στην πράξη και το μικτό ωριαίο κόστος

απασχόλησης του προσωπικού αυτού για το δικαιούχο. Το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης υπολογίζεται ως το ηλικίο του τελευταίου τεκμηριωμένου ετήσιου μικτού κόστους απασχόλησης, όπως αυτό ορίζεται από την κείμενη νομοθεσία, και του αριθμού των 1720 παραγωγικών ωρών.

9. Στο μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης προστίθεται και το ανάλογο ποσό από τυχόν επιδόματα/επιμίσθια που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου τα οποία χορηγούνται σε τακτική βάση και δεν συνδέονται με την απόδοση του απασχολούμενου. Έκτακτες αποδοχές που δεν προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου ή στη σύμβαση εργασίας ή/και καταβάλλονται κατά περίπτωση (ad hoc) δεν είναι επιλέξιμες και δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του μικτού ωριαίου κόστους απασχόλησης.

11. Οι εργοδοτικές εισφορές που επιβαρύνουν το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης είναι επιλέξιμη δαπάνη.

12. Στις περιπτώσεις που το προσωπικό απασχολείται στην πράξη για το σύνολο του συμβατικού του χρόνου ή για σταθερό ποσοστό του συμβατικού χρόνου απασχόλησης, οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού δύνανται να υπολογίζονται όχι με βάση το ωριαίο κόστος απασχόλησης αλλά ως το γινόμενο του σταθερού ποσοστού του συμβατικού του χρόνου με το μικτό μηνιαίο κόστος απασχόλησης. Το μικτό μηνιαίο κόστος απασχόλησης υπολογίζεται ως το ετήσιο μικτό κόστος απασχόλησης, σύμφωνα με τις παραγράφους 8, 9 και 10 του παρόντος άρθρου δια δώδεκα (12).

13. Οι άμεσες δαπάνες έκτακτου προσωπικού είναι επιλέξιμες μέχρι του ποσού που τυχόν προσδιορίζεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων του φορέα διαχείρισης ή του ποσού που τεκμηριωμένα ισχύει για ανάλογη εμπειρία και θέση. Για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου στις δαπάνες συνυπολογίζεται και ο ΦΠΑ της σύμβασης έργου, εφόσον προβλέπεται και βαρύνει πραγματικά και οριστικά το δικαιούχο, σύμφωνα με το άρθρο 17 της παρούσας.

14. Ο μέγιστος χρόνος απασχόλησης προσωπικού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση της πράξης δεν μπορεί να ξεπερνά το άθροισμα του συνήθους συμβατικού χρόνου πλήρους απασχόλησης των 8 ωρών ημερησίως και του μέγιστου υπερωριακού χρόνου που προβλέπεται από την κάθε φορά κείμενη νομοθεσία. Η ανάθεση υπερωριακής απασχόλησης γίνεται σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες διατάξεις.

15. Οι δαπάνες για απασχόληση του προσωπικού πέραν του συμβατικού του χρόνου είναι επιλέξιμες και καταβάλλονται είτε ως αποζημίωση υπερωριακής απασχόλησης με βάση το εφαρμοζόμενο θεσμικό πλαίσιο, είτε ως πρόσθετη αμοιβή, με βάση το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης της παραγράφου 8.

16. Δαπάνες για αμοιβές φυσικών προσώπων, ανεξάρτητα από τη σχέση τους με το δικαιούχο, τα οποία είτε συμμετέχουν σε επιτροπές, ομάδες εργασίας κ.λπ. για την υλοποίηση πράξεων, είτε υλοποιούν αυτόνομα προκαθορισμένο έργο με κατ' αποκοπή αμοιβή στο πλαίσιο πράξης, οι οποίες προβλέπονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις ή συνιστώνται και συγκροτούνται

με διοικητικές ή κανονιστικές πράξεις και λειτουργούν εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας είναι επιλέξιμες.

17. Οι αποζημιώσεις προσωπικού για απασχόληση πέραν του συμβατικού χρόνου υπόκεινται στα κάθε φορά ισχύοντα ανώτατα όρια αμοιβών.

18. Για την τεκμηρίωση των άμεσων δαπανών προσωπικού που βαρύνουν την πράξη και οι οποίες καταβάλλονται στο προσωπικό απαιτούνται:

Α. Για το τακτικό προσωπικό του δικαιούχου

Α.1 Απόφαση της διοίκησης του δικαιούχου με την οποία καθορίζεται το προσωπικό που θα απασχοληθεί στην πράξη, τα καθήκοντα τους σε σχέση με το φυσικό αντικείμενο της πράξης, ο χρόνος απασχόλησής τους, καθώς και ο τρόπος απασχόλησής τους στην πράξη (εντός ωραρίου, υπερωριακή απασχόληση, πρόσθετη απασχόληση).

Α.2 Μηνιαία συνολικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης (global timesheets), στα οποία θα αποτυπώνονται σε επίπεδο φυσικού προσώπου οι πραγματικές ώρες απασχόλησής του ανά ημέρα και για κάθε πράξη ή άλλη δραστηριότητα στο δικαιούχο, υπογεγραμμένα από τον απασχολούμενο και τον υπεύθυνο της διοίκησης του δικαιούχου. Για τις περιπτώσεις που το φυσικό πρόσωπο απασχολείται στην πράξη για το σύνολο του συμβατικού του χρόνου δεν απαιτείται η συμπλήρωση φύλλων χρονοχρέωσης αλλά βεβαίωση του υπευθύνου της διοίκησης του δικαιούχου για την απασχόληση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη σχετική απόφαση της διοίκησης του δικαιούχου.

Α.3 Μισθολογικές καταστάσεις του δικαιούχου όπου εμφανίζονται, οι μικτές ετήσιες αποδοχές, οι αντίστοιχες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τα τυχόν επιδόματα που προβλέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του δικαιούχου για το τελευταίο έτος οικονομικής χρήσης. Στις μισθολογικές καταστάσεις θα πρέπει να εμφανίζονται διακριτά οι αποζημιώσεις για την υπερωριακή και την πρόσθετη απασχόληση του προσωπικού.

Α.4 Εκθέσεις για το παραχθέν έργο την αντίστοιχη περίοδο.

Β. Για το έκτακτο προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου ή σύμβαση μίσθωσης έργου

Β.1 Σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου ή σύμβαση μίσθωσης έργου σε συνέχεια ανοικτής διαδικασίας, εκτός των περιπτώσεων που τα φυσικά πρόσωπα έχουν αξιολογηθεί κατά την επιλογή της πράξης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 7, στην οποία θα αναφέρονται, πέραν των συμβαλλομένων, το αντικείμενο της σύμβασης προσδιοριζόμενο και σε σχέση με το φυσικό αντικείμενο της πράξης, η χρονική διάρκεια, ο τόπος εργασίας του αντισυμβαλλόμενου, ο τρόπος παραλαβής του έργου, το τίμημα.

Β.2 Εκθέσεις για το παραχθέν έργο την αντίστοιχη περίοδο.

Β.3 Βεβαίωση παραλαβής του έργου, για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου. Στην περίπτωση που η σύμβαση προσδιορίζει ωριαία αμοιβή, μηνιαία αναλυτικά απολογιστικά φύλλα χρονοχρέωσης, σύμφωνα με το εδάφιο Α.2 ανωτέρω.

Β.4 Άδεια του αρμόδιου κατά περίπτωση οργάνου, για τις περιπτώσεις προσωπικού του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα που απασχολείται στην πράξη με σύμβαση έργου.

Β.5 Μισθοδοτική κατάσταση του φορέα για το προσωπικό που συμμετέχει στην πράξη με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου.

Β.6 Για την περίπτωση συμβάσεων μίσθωσης έργου απόδειξη παροχής υπηρεσιών ή απόδειξη επαγγελματικής δαπάνης όταν ο αντισυμβαλλόμενος δεν είναι επιτηδευματίας από καμία αιτία, ασκεί ευκαιριακό επάγγελμα και η αμοιβή του είναι μικρή, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 13

Δαπάνες ταξιδιών και μετακινήσεων

1. Οι δαπάνες μετακίνησης του τακτικού προσωπικού του δικαιούχου ή/και των επί μέρους φορέων που συμμετέχουν στην εκτέλεση της πράξης, για:

α) τα έξοδα κίνησης και ειδικότερα το αντίτιμο των εισιτηρίων των μέσων μαζικής μεταφοράς (ή συγκοινωνιακών μέσων) η δαπάνη χιλιομετρικής αποζημίωσης λόγω χρήσης ιδιόκτητου ή μισθωμένου μεταφορικού μέσου στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η χρήση του, η δαπάνη διοδίων, ο ναύλος οχήματος σε μετακινήσεις με θαλάσσιο μέσο μεταφοράς, η μίσθωση οχήματος ή η δαπάνη λόγω χρήσης επιβατικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης (ταξί) στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η χρήση τους,

β) τα έξοδα διανυκτέρευσης για το αναγνωριζόμενο ποσό για κάθε τύπο ξενοδοχειακής μονάδας ή ενοικιαζόμενου καταλύματος και

γ) την ημερήσια αποζημίωση, η οποία καταβάλλεται στον μετακινούμενο για την κάλυψη των εξόδων, τα οποία προκαλούνται λόγω της μετακίνησης και παραμονής του εκτός έδρας για εκτέλεση υπηρεσίας, είναι επιλέξιμες, εφόσον οι μετακινήσεις είναι απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης, προβλέπονται στην απόφαση ένταξης και πραγματοποιούνται σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο που εφαρμόζει ο δικαιούχος.

2. Οι δαπάνες της ανωτέρω παραγράφου αποτελούν επιλέξιμες δαπάνες, μέχρι τα ανώτατα όρια που ορίζονται στις διατάξεις της υποπαραγράφου Δ9 της παραγράφου Δ του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015 (ΦΕΚ 94/Α') «Δαπάνες μετακινούμενων εντός και εκτός επικράτειας», όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά, καθώς και στην κοινή υπουργική απόφαση με αριθμ. 2/68332/ΔΕΠ (ΦΕΚ/Β/2943/16.9.2016) «Ρυθμίσεις για τις μετακινήσεις στο πλαίσιο ενεργειών Τεχνικής Βοήθειας του ΕΣΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των ΠΑΑ και ΕΠΑΛΘ, του ΕΟΧ και του Μηχανισμού Διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη», εκτός εάν ορίζονται χαμηλότερα όρια από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των δικαιούχων.

3. Οι δαπάνες του δικαιούχου για τη μετακίνηση φυσικών προσώπων που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πράξης βάσει σύμβασης μίσθωσης έργου ή υποτροφίας είναι επιλέξιμες, εφόσον οι μετακινήσεις δικαιολογούνται προσδιορίζονται στη σχετική σύμβαση και αποζημιώνονται από το δικαιούχο σύμφωνα με τα εφαρμοζόμενα για το προσωπικό του δικαιούχου που συμμετέχει στην πράξη.

4. Δαπάνες μετακίνησης προσωπικού του δικαιούχου ή άλλων φυσικών προσώπων, το κόστος απασχόλησης των οποίων δεν προσδιορίζεται και δεν συμπεριλαμβάνεται στον προϋπολογισμό της πράξης με οποιοδήποτε τρόπο ή προσδιορίζεται ως μηδενικό, δεν είναι επιλέξιμες.

5. Οι δαπάνες μετακίνησης ειδικών εμπειρογνώνων που συμμετέχουν σε ενέργειες για την υλοποίηση της πράξης, είναι επιλέξιμες εφόσον προβλέπονται στην απόφαση ένταξης και αποζημιώνονται στη βάση του πραγματικού κόστους.

Άρθρο 14

Εισφορές σε είδος

1. Οι εισφορές σε είδος υπό μορφή παροχής εργασιών, αγαθών, υπηρεσιών, γης και ακινήτων για τις οποίες δεν έχει πραγματοποιηθεί πληρωμή που να τεκμηριώνεται με τιμολόγια ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος, μπορεί να συνιστούν επιλέξιμη δαπάνη, υπό την προϋπόθεση ότι το επιτρέπουν οι κανόνες επιλεξιμότητας του Ταμείου και πληρούνται όλα τα ακόλουθα κριτήρια:

α) η δημόσια δαπάνη που καταβάλλεται για την πράξη η οποία περιλαμβάνει εισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τη συνολική επιλέξιμη δαπάνη, εξαιρουμένων των εισφορών σε είδος, κατά την περάτωση της πράξης. Οι συνεισφορές σε είδος μειώνουν ισόποσα τις χορηγούμενες από το Π.Δ.Ε. πιστώσεις στο δικαιούχο.

β) η αξία που αποδίδεται στις εισφορές σε είδος δεν υπερβαίνει τις δαπάνες που είναι γενικά αποδεκτές στην εν λόγω αγορά,

γ) η αξία και η χορήγηση της εισφοράς μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ανεξάρτητης εκτίμησης και επαλήθευσης,

δ) στην περίπτωση παροχής γης ή ακινήτων, μπορεί να πραγματοποιηθεί πληρωμή σε μετρητά για τους σκοπούς σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης ετήσιου ονομαστικού ύψους που δεν υπερβαίνει το 1€. Η αξία της γης ή των ακινήτων πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα και δεν υπερβαίνει το όριο του 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη,

ε) στην περίπτωση εισφορών σε είδος υπό μορφή άμισθης εργασίας, η αξία της εν λόγω εργασίας αποτιμάται με βάση τον επαληθευμένο χρόνο εργασίας και το μικτό ωριαίο κόστος απασχόλησης για ισοδύναμη εργασία.

2. Για πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από ΕΚΤ: Οι συνεισφορές σε είδος με τη μορφή επιδομάτων ή μισθών που καταβάλλονται από τρίτον υπέρ των συμμετεχόντων σε μια πράξη δύνανται να είναι επιλέξιμες για συνδρομή από το ΕΚΤ, εφόσον οι συνεισφορές σε είδος γίνονται σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες, συμπεριλαμβανομένων των λογιστικών κανόνων και δεν υπερβαίνουν το κόστος που βαρύνει τον τρίτο.

3. Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων ισχύουν οι ειδικότεροι όροι του καθεστώτος ενίσχυσης.

Άρθρο 15

Αποσβέσεις

Οι δαπάνες απόσβεσης παγίων στοιχείων μπορεί να θεωρηθούν επιλέξιμες όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) τα πάγια στοιχεία χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση της πράξης,

β) δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για την αγορά τους δημόσιες επιχορηγήσεις, κοινοτικές ή εθνικές,

γ) υπολογίζονται με τους κατάλληλους λογιστικούς κανόνες και αποτυπώνονται στο λογιστικό σύστημα που τηρεί ο δικαιούχος,

δ) το ποσό της δαπάνης δικαιολογείται με δικαιολογητικά έγγραφα που έχουν ισοδύναμη αποδεικτική αξία με τιμολόγια,

ε) οι δαπάνες απόσβεσης αφορούν αποκλειστικά την περίοδο υλοποίησης της πράξης και ειδικότερα την χρονική περίοδο που τα πάγια χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της πράξης.

Άρθρο 16

Πάγια στοιχεία

1. Οι δαπάνες κτήσης ή κατασκευής παγίων (αγορά γηπέδων, κατασκευή έργων υποδομής, κτιρίων, επίπλωσης, εξοπλισμού, μηχανημάτων, οχημάτων,) απαραίτητων για την ικανοποίηση του στόχου της πράξης, είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ, το ΕΓΤΑΑ και το Ταμείο Συνοχής, υπό τους ακόλουθους όρους και προϋποθέσεις:

A. Εδαφικές Εκτάσεις

1. Οι δαπάνες για την απόκτηση των απαραίτητων για την πράξη εδαφικών εκτάσεων είναι επιλέξιμες εφ' όσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι:

(α) Η αξία της εδαφικής έκτασης πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα που βεβαιώνει ότι η τιμή αγοράς δεν υπερβαίνει την εμπορική αξία της εδαφικής έκτασης και την αντικειμενική αξία για τις περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού.

(β) Η έκταση δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

(γ) η επιλέξιμη, για συνεισφορά από τα Ταμεία, δαπάνη για αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης δεν υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο 15%. Σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, το όριο μπορεί να αυξηθεί υπερβαίνοντας τα αντίστοιχα προαναφερθέντα ποσοστά για πράξεις που αφορούν διατήρηση του περιβάλλοντος.

2. Σε περίπτωση απαλλοτριώσεων, εφαρμόζονται οι όροι που αναφέρονται στις ανωτέρω παραγράφους (α), (β) και (γ). Ως δαπάνη αγοράς νοείται η τιμή της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, η οποία καθορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια.

B. Ακίνητα

1. Το κόστος για την αγορά κτιριακών εγκαταστάσεων και εκτάσεων στις οποίες βρίσκονται τα εν λόγω κτίρια, δύναται να είναι επιλέξιμο μόνο στην περίπτωση που πρόκειται για ήδη υπάρχοντα κτίρια, προσαρμοσμένα στις ειδικές λειτουργικές ανάγκες ενός έργου και πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι:

(α) Η αξία της εδαφικής έκτασης ή των ακινήτων πιστοποιείται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εμπειρογνώμονα ή δεόντως εξουσιοδοτημένο επίσημο φορέα που βεβαιώνει ότι η τιμή αγοράς δεν υπερβαίνει την εμπορική αξία του ακινήτου και την αντικειμενική αξία για τις περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού.

(β) Το ακίνητο δεν θα πρέπει να έχει αποτελέσει τα προηγούμενα δέκα έτη αντικείμενο εθνικής ή κοινοτικής επιχορήγησης.

(γ) Το ακίνητο οφείλει να χρησιμοποιείται για το σκοπό και την περίοδο που έχουν αποφασιστεί από τη Διαχειριστική Αρχή.

(δ) Η χρήση του ακινήτου είναι σύμφωνη με τους στόχους του ΕΤΠΑ ή του Ταμείου Συνοχής από το οποίο και συγχρηματοδοτείται.

(ε) Το ακίνητο δεν χρησιμοποιείται για κατοικία.

(στ) Η αγορά ακινήτου από φορέα ο οποίος δεν εμπίπτει στο δημόσιο ή στον ευρύτερο δημόσιο τομέα σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη, με εξαίρεση τις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων.

(ζ) Το ακίνητο δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

2. Οι ειδικές επιβαρύνσεις που αφορούν στην απαλλοτρίωση και στην αγορά κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως είναι η εκτίμηση του εμπειρογνώμονα, η νομική βοήθεια και η προσωρινή μίσθωση της έκτασης, είναι επιλέξιμες.

Γ. Λοιπές δαπάνες

Οι δαπάνες για τη χορήγηση δουλείας διόδου στον τόπο του έργου, κατά τη διάρκεια της υλοποίησής του, οι αποζημιώσεις απώλειας της συγκομιδής και η αποκατάσταση των ζημιών, είναι επιλέξιμες εφόσον κρίνονται απαραίτητες για την υλοποίηση της πράξης.

Δ. Εξοπλισμός

1. Εξοπλισμός που αποτελεί πάγιο στοιχείο, θεωρείται κάθε στοιχείο το οποίο με κατάλληλη χρήση και συντήρηση έχει ωφέλιμη ζωή μεγαλύτερη του ενός έτους, διατηρεί το αρχικό του σχήμα και εμφάνιση κατά τη χρήση, δεν χάνει την ταυτότητά του με ενσωμάτωση σε άλλο ή πιο σύνθετο στοιχείο και καταχωρίζεται, κατά περίπτωση, στο μητρώο παγίων.

2. Η δαπάνη αγοράς εξοπλισμού για την ίδρυση ή εκσυγχρονισμό υποδομής είναι επιλέξιμη.

3. Η δαπάνη συντήρησης/επισκευής εξοπλισμού που ανήκει στο δικαιούχο και χρησιμοποιείται στην πράξη είναι επιλέξιμη εφόσον αυξάνει την αξία του παγίου στοιχείου σύμφωνα τα προβλεπόμενα στην εθνική νομοθεσία και η δαπάνη απόσβεσης του παγίου δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη στο πλαίσιο της πράξης. Η δαπάνη προληπτικής συντήρησης του εξοπλισμού και αγοράς αναλωσίμων για την ορθή λειτουργία του κατά τη διάρκεια χρήσης του εξοπλισμού στην πράξη δεν είναι επιλέξιμη.

4. Η δαπάνη αντικατάστασης βραχύβιου εξοπλισμού ή εξοπλισμού μικρής ωφέλιμης ζωής είναι επιλέξιμη υπό την προϋπόθεση ότι η διάρκεια ζωής του είναι μικρότερη από τη διάρκεια υλοποίησης της πράξης και δικαιολογείται η χρήση του στην πράξη.

Ε. Ανταλλακτικά ως πάγιος εξοπλισμός

Οι δαπάνες προμήθειας ανταλλακτικών είναι επιλέξιμες εφόσον αυτά είναι παρελκόμενα των κύριων εξαρτημάτων του εξοπλισμού που προμηθεύεται, αποτελούν δηλαδή αναπόσπαστο τμήμα τους για την ομαλή λειτουργία τους σύμφωνα με τους όρους προμήθειας του εξοπλισμού που προσφέρει ο προμηθευτής και δεν υπερβαίνουν, σε ποσοστό, το 10% της δαπάνης απόκτησης του υπό προμήθεια εξοπλισμού.

ΣΤ. Ιδιοπαραγωγές και αυτοπαραδόσεις

1. Στις περιπτώσεις που κατά την εκτέλεση μιας πράξης κρατικών ενισχύσεων προβλέπεται ιδιοπαραγωγή παγίων, οι σχετικές δαπάνες που πραγματοποιεί ο δικαιούχος είναι επιλέξιμες εφόσον τηρούνται τα προβλεπόμενα στην ισχύουσα φορολογική νομοθεσία. Ως επιλέξιμες δαπάνες ορίζονται οι πραγματικές δαπάνες στις οποίες υποβάλλεται ο δικαιούχος.

2. Σε περίπτωση που η λογιστική απεικόνιση των δαπανών είναι χαμηλότερου ύψους των πραγματικών δαπανών, ως επιλέξιμες δαπάνες ορίζονται οι δαπάνες που προσδιορίζονται με βάση τη λογιστική τους απεικόνιση.

Ζ. Μεταφορικά μέσα

Η δαπάνη προμήθειας μεταφορικών μέσων είναι επιλέξιμη όταν συνδέεται άμεσα με την πράξη και προσδιορίζεται συγκεκριμένα στην απόφαση ένταξης.

Η. Αγορά άυλων παγίων στοιχείων

Η αγορά και η χρήση άυλων παγίων στοιχείων, όπως π.χ. διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι επιλέξιμη εφόσον είναι απαραίτητη για την εκτέλεση της πράξης.

II. Οι δαπάνες κτήσης πάγιων στοιχείων δεν είναι επιλέξιμες από το ΕΚΤ, με εξαίρεση δαπάνες για αγορά επίπλωσης ή εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων εργαλείων και συσκευών, υπό τους ακόλουθους όρους:

α) ο εξοπλισμός είναι απαραίτητος για την υλοποίηση της πράξης και χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την πράξη, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής της,

β) το κόστος απόκτησης κάθε διακριτού στοιχείου εξοπλισμού δεν είναι μεγαλύτερο από 1.500 ευρώ ή άλλο όριο το οποίο σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία δίνει τη δυνατότητα απόσβεσης του στοιχείου εντός του έτους απόκτησής του,

γ) το συνολικό κόστος απόκτησης όλων των διακριτών στοιχείων εξοπλισμού στο πλαίσιο της πράξης αποτελεί μικρό τμήμα του συνολικού κόστους υλοποίησης της πράξης.

III. Δαπάνες ενοικίων για τη χρήση πάγιων στοιχείων που είναι αναγκαία για την υλοποίηση της πράξης είναι επιλέξιμες δαπάνες από τα Ταμεία υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό κόστος για τη χρήση των παγίων καθ' όλη τη διάρκεια της πράξης δικαιολογεί τη μη απόκτησή τους με άλλο τρόπο και με την επιφύλαξη των λοιπών κανόνων επιλεξιμότητας.

Άρθρο 17

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

1. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) είναι επιλέξιμη δαπάνη, εφ' όσον ο δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ΦΠΑ όπως εκάστοτε ισχύει. Ειδικότερα, είναι επιλέξιμη

δαπάνη εφόσον βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση εξαιρούμενων ή απαλλασσόμενων του ΦΠΑ δραστηριοτήτων του δικαιούχου.

2. Στις περιπτώσεις που ο ΦΠΑ βαρύνει δαπάνες οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης όσο και για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες παρέχεται το σχετικό δικαίωμα, ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη κατά το ποσοστό που δεν μπορεί να ανακτηθεί.

3. Δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη: ο ΦΠΑ που μπορεί να ανακτηθεί με οποιονδήποτε τρόπο ακόμη και εάν δεν ανακτάται από το δικαιούχο, καθώς και ο ΦΠΑ που βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση δραστηριοτήτων που υπάγονται στα ειδικά καθεστώτα κατά αποκοπή καταβολής του φόρου.

Άρθρο 18

Κρατήσεις υπέρ τρίτων

Κρατήσεις που πραγματοποιούνται από τους δικαιούχους για λογαριασμό τρίτων είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον καταβάλλεται στους τρίτους σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Δεν είναι επιλέξιμες οι κρατήσεις υπέρ του ίδιου του δικαιούχου ή για λογαριασμό του ή παρακρατήσεις που επιστρέφουν στο δικαιούχο με οποιοδήποτε τρόπο.

Άρθρο 19

Χρηματοδοτική μίσθωση

Οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον αιτιολογούνται για την υλοποίηση του έργου και με την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

(α) Ο μισθωτής είναι ο άμεσος δικαιούχος της κοινοτικής συγχρηματοδότησης.

(β) Τα μισθώματα που καταβάλλει ο μισθωτής στον εκμισθωτή, συνοδευόμενα από εξοφλημένο τιμολόγιο ή λογιστικό έγγραφο ισοδύναμης αποδεικτικής ισχύος, αποτελούν τη δαπάνη που είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση.

(γ) Σε περίπτωση σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης που περιλαμβάνει ρήτρα αγοράς ή προβλέπει ελάχιστη περίοδο χρηματοδοτικής μίσθωσης ίση με τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, το ανώτατο ποσό που είναι επιλέξιμο για την κοινοτική συγχρηματοδότηση δεν πρέπει να υπερβαίνει την καθαρή αγοραία αξία του εκμισθούμενου πάγιου στοιχείου. Οι άλλες δαπάνες που σχετίζονται με τη σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης (φόροι, περιθώριο κέρδους του εκμισθωτή, κόστος αναχρηματοδότησης, γενικά έξοδα, έξοδα ασφαλίσεων κ.λπ.) δεν είναι επιλέξιμες.

(δ) Η κοινοτική ενίσχυση για τις συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης που αναφέρονται στο σημείο (γ) ανωτέρω καταβάλλεται στον μισθωτή σε μία ή περισσότερες δόσεις ανάλογα με τα μισθώματα που έχουν πραγματικά καταβληθεί. Εάν η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης λήγει μετά την τελική ημερομηνία έως την οποία λαμβάνονται υπόψη οι πληρωμές στο πλαίσιο του ΕΠ, θεωρού-

νται επιλέξιμες μόνον οι δαπάνες για τα ληξιπρόθεσμα μισθώματα που καταβλήθηκαν από τον μισθωτή έως την τελική ημερομηνία των πληρωμών στο πλαίσιο του ΕΠ.

(ε) Σε περίπτωση συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που δεν περιλαμβάνουν ρήτρα εξαγοράς και των οποίων η διάρκεια είναι μικρότερη από τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα μισθώματα είναι επιλέξιμα για κοινοτική συγχρηματοδότηση κατ' αναλογία προς την περίοδο της επιλέξιμης πράξης.

(στ) Ωστόσο, ο μισθωτής πρέπει να μπορεί να αποδεικνύει ότι η χρηματοδοτική μίσθωση είναι η πλέον αποτελεσματική από πλευράς κόστους μέθοδος για την απόκτηση της χρήσης του εξοπλισμού. Εάν η χρησιμοποίηση εναλλακτικής μεθόδου (π.χ. μίσθωση εξοπλισμού) συνεπαγόταν χαμηλότερο κόστος, το επιπλέον κόστος αφαιρείται από την επιλέξιμη δαπάνη.

Άρθρο 20

Προκαταβολές

1. Στην περίπτωση δημοσίων συμβάσεων, οι συμβατικές προκαταβολές που αφορούν στην εκτέλεση έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών, είναι επιλέξιμες εφόσον προβλέπονται στις σχετικές προκηρύξεις και συμβάσεις ή είναι σύμφωνες με την ισχύουσα νομοθεσία και καταβάλλονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται κάθε φορά. Σε κάθε περίπτωση και μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης, οι προκαταβολές θα πρέπει να καλυφθούν από τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους και να αφορούν εργασίες οι οποίες πιστοποιούνται από τους δικαιούχους και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας.

2. Στην περίπτωση των κρατικών ενισχύσεων, οι προκαταβολές που έχουν καταβληθεί στον δικαιούχο από το φορέα που χορηγεί την ενίσχυση είναι επιλέξιμες υπό τους ακόλουθους σωρευτικούς όρους:

α) οι προκαταβολές υπόκεινται στην υποχρέωση τραπεζικής εγγύησης ή άλλου δημόσιου χρηματοδοτικού ιδρύματος εγκατεστημένου στο κράτος μέλος ή καλύπτονται από μέσο που παρέχεται ως εγγύηση από δημόσια οντότητα ή από το κράτος μέλος,

β) οι προκαταβολές δεν υπερβαίνουν το 40% του συνολικού ποσού της ενίσχυσης που χορηγείται σε δικαιούχο για μια δεδομένη πράξη,

γ) οι προκαταβολές καλύπτονται από τις δαπάνες που καταβάλλονται από τους δικαιούχους στο πλαίσιο της εφαρμογής της πράξης και δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας εντός τριών ετών από το έτος καταβολής της προκαταβολής, εάν η ημερομηνία αυτή είναι προγενέστερη, ή την 31η Δεκεμβρίου 2023. Μετά την παραπάνω καταληκτική ημερομηνία δεν είναι επιλέξιμη η προκαταβολή κατά το μέρος που δεν έχει καλυφθεί από πραγματικές πληρωμές του δικαιούχου.

3. Ειδικότερα για το ΕΓΤΑΑ, οι προκαταβολές δεν υπερβαίνουν το 50% του συνολικού ποσού της δημόσιας ενίσχυσης, ενώ η πληρωμή τους υπόκειται στη σύσταση τρα-

πεζικής εγγύησης ή ισοδύναμης εγγύησης που αντιστοιχεί στο 100% του ποσού της προκαταβολής. Όσον αφορά τους δικαιούχους του δημοσίου, η προκαταβολή καταβάλλεται στους δήμους, στις περιφερειακές αρχές και στις ενώσεις τους, καθώς και στους οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Η διευκόλυνση που παρέχεται ως εγγύηση από δημόσια αρχή θεωρείται ισοδύναμη με την εγγύηση που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, υπό τον όρο ότι η αρχή αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει το καλυπτόμενο από την εγγύηση ποσό εάν δεν θεμελιώνεται δικαίωμα στην καταβληθείσα προκαταβολή.

Η εγγύηση μπορεί να αποδεσμευτεί όταν ο αρμόδιος οργανισμός πληρωμών εξακριβώσει ότι το ποσό της πραγματικής δαπάνης που αντιστοιχεί στη δημόσια συνεισφορά που σχετίζεται με την πράξη υπερβαίνει το ποσό της προκαταβολής.

Άρθρο 21

Χρηματοοικονομικά έξοδα, τραπεζικά έξοδα και άλλες επιβαρύνσεις του δικαιούχου

1. Οι χρεωστικοί τόκοι, τα έξοδα συναλλάγματος και οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές, καθώς και τα λοιπά καθαρά χρηματοοικονομικά έξοδα του δικαιούχου δεν είναι επιλέξιμα. Οι προμήθειες χρηματοπιστωτικών συναλλαγών που διενεργούνται στο πλαίσιο της πράξης, είναι επιλέξιμες και δύνανται να συμψηφίζονται με τυχόν πιστωτικούς τόκους που προκύπτουν από τη διαχείριση του τραπεζικού λογαριασμού της πράξης.

2. Για τους δικαιούχους κρατικών ενισχύσεων οι επιδοτήσεις επιτοκίων, προμηθειών εγγύησης και τόκων δανείων είναι επιλέξιμες σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στην απόφαση έγκρισης χρηματοδότησης.

3. Τα τραπεζικά έξοδα για το άνοιγμα και την τήρηση λογαριασμών είναι επιλέξιμες δαπάνες, εφόσον απαιτείται από τους όρους χρηματοδότησης της πράξης το άνοιγμα χωριστού λογαριασμού.

4. Οι αμοιβές νομικών συμβούλων, συμβολαιογράφων, τεχνικών ή χρηματοοικονομικών εμπειρογνομόνων, ορκωτών λογιστών είναι επιλέξιμες εφόσον συνδέονται άμεσα με την εκτέλεση της πράξης και είναι αναγκαίες για την προετοιμασία και την εκτέλεσή της.

5. Τα έξοδα παρακολούθησης και ελέγχου είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον σχετίζονται με απαιτήσεις που η διαχειριστική αρχή θέτει στον δικαιούχο, οι οποίες είναι επιπρόσθετες των καθηκόντων του και προβλέπονται στον προϋπολογισμό που εγκρίνεται με την απόφαση ένταξης.

6. Τα έξοδα εγγυήσεων που παρέχονται από τράπεζες ή άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, είναι επιλέξιμες δαπάνες εφόσον οι εγγυήσεις προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία ως απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση της πράξης.

7. Οι δαπάνες για πρόστιμα, χρηματικές ποινές και έξοδα για την επίλυση διαφορών δεν είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 22

Μη επιλέξιμες δαπάνες

Οι ακόλουθες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες για συνεισφορά από τα Ταμεία και από το ποσό στήριξης που

μεταφέρεται από το Ταμείο Συνοχής στη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη»:

α) χρεωστικοί τόκοι, εκτός επιχορηγήσεων που δίνονται υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου ή επιδότησης προμηθειών εγγύησης,

β) η αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης για ποσό που υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο 15%. Σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, το όριο μπορεί να αυξηθεί υπερβαίνοντας τα αντίστοιχα προαναφερθέντα ποσοστά για πράξεις που αφορούν διατήρηση του περιβάλλοντος,

γ) φόρος προστιθέμενης αξίας, εκτός της περίπτωσης που δεν είναι ανακτήσιμος δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας για τον ΦΠΑ,

δ) για πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ, επιπλέον των ανωτέρω δαπανών, η αγορά υποδομών, γης και ακινήτων και ειδικά σε ότι αφορά εξοπλισμό, η δαπάνη αγοράς εξοπλισμού μεγαλύτερη από 1.500 ευρώ.

ΤΙΤΛΟΣ IV

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΑΠΛΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ

Άρθρο 23

Προσδιορισμός επιλογών απλοποιημένου κόστους

1. Η επιχορήγηση ή η επιστρεπτέα συνδρομή που αποδίδεται στην πράξη ή σε μέρος αυτής, όταν η πράξη ή το μέρος αυτής δεν υλοποιείται αποκλειστικά μέσω δημόσιας σύμβασης, δύναται να υπολογίζονται με τη χρήση επιλογών απλοποιημένου κόστους, όπως προσδιορίζονται στα σημεία (β), (γ) και (δ) της παρ. 1 του άρθρου 10, και είναι επιλέξιμη εφόσον οι επιλογές απλοποιημένου κόστους περιλαμβάνουν μόνο επιλέξιμες δαπάνες, σύμφωνα με τους όρους της παρούσας και προσδιορίζονται εκ των προτέρων με μία από τις ακόλουθες μεθόδους:

α) μιας δίκαιης, αντικειμενικής και επαληθεύσιμης μεθόδου υπολογισμού που βασίζεται σε:

(i) στατιστικά δεδομένα ή άλλες αντικειμενικές πληροφορίες,

(ii) επαληθευμένα ιστορικά δεδομένα του κάθε δικαιούχου, ή

(iii) εφαρμογή των συνήθων πρακτικών λογιστικής κοστολόγησης του κάθε δικαιούχου.

β) σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων κλιμάκων κόστους κατά μονάδα, κατ' αποκοπή ποσών και κατ' αποκοπή ποσοστών που εφαρμόζονται σε άλλες πολιτικές της Ένωσης για παρόμοιο τύπο πράξης και δικαιούχο,

γ) σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους κατά μονάδα, εφάπαξ ποσών κατ' αποκοπή ποσών και κατ' αποκοπή ποσοστών που εφαρμόζονται σε άλλα συστήματα για επιχορηγήσεις που χρηματοδοτούνται εξ ολοκλήρου από εθνικούς πόρους για παρόμοιο τύπο πράξης και δικαιούχο,

δ) συγκεκριμένες μεθόδους για τον υπολογισμό δαπανών σύμφωνα με τους ειδικούς κανόνες κάθε Ταμείου,
ε) εγκεκριμένες από την ΕΕ μεθόδους υπολογισμού των έμμεσων δαπανών που χρησιμοποιήθηκαν στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή τους στην περίοδο 2014-2020 διέπεται από τους ίδιους όρους,

στ) για πράξεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και σε περίπτωση που η δημόσια υποστήριξη για επιχορηγήσεις και επιστρεπτές συνδρομές δεν υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ, τα αναφερόμενα ποσά, στο άρθρο 10 παρ. 1 σημεία (β), (γ) και (δ) της παρούσας, μπορούν να προσδιορίζονται για κάθε πράξη ξεχωριστά στη βάση αναλυτικού και εκ των προτέρων εγκεκριμένου σχεδίου προϋπολογισμού από το φορέα διαχείρισης.

2. Η επιχορήγηση ή η επιστρεπτέα συνδρομή για πράξεις του ΕΚΤ, με εξαίρεση τις πράξεις που λαμβάνουν υποστήριξη στο πλαίσιο καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων, για τις οποίες η δημόσια υποστήριξη δεν υπερβαίνει τις 50.000 ευρώ, λαμβάνει τη μορφή τυποποιημένων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους ή κατ' αποκοπή ποσών ή κατ' αποκοπή ποσών υπολογιζόμενων με την εφαρμογή ενός σταθερού ποσοστού σε μία ή περισσότερες κατηγορίες δαπανών. Στην περίπτωση κατ' αποκοπή ποσού υπολογιζόμενου με την εφαρμογή σταθερού ποσοστού, οι κατηγορίες των δαπανών που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του κατ' αποκοπή ποσού δύναται να αποζημιώνονται στη βάση του πραγματικού κόστους, σύμφωνα με το σημείο (α) της παρ. 1 του άρθρου 10.

Άρθρο 24

Γενικές αρχές εφαρμογής επιλογών
απλοποιημένου κόστους

1. Οι επιλογές απλοποιημένων δαπανών που προσδιορίζονται με τις μεθόδους της παρ. 1 του άρθρου 23 καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις εφαρμογής τους για τον υπολογισμό της επιχορήγησης ή της επιστρεπτέας συνδρομής των Ταμείων προβλέπονται στους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας.

2. Η πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων χρηματοδότησης προσδιορίζει τις επιλογές απλοποιημένων δαπανών που εφαρμόζονται, εάν απαιτείται τη μέθοδο που δύναται να χρησιμοποιηθεί για τον υπολογισμό τους, καθώς και τους όρους που πρέπει να πληρούνται για την καταβολή της αντιστοιχούσας επιχορήγησης.

3. Οι επιλογές απλοποιημένων δαπανών που θα εφαρμοστούν στην πράξη καθώς και οι όροι για την καταβολή της υπολογιζόμενης με αυτές επιχορήγησης περιλαμβάνονται στην απόφαση ένταξης της πράξης και δεν μπορούν να τροποποιηθούν κατά τη διάρκεια υλοποίησης της ούτε κατά την ολοκλήρωσή της.

4. Οι επιλογές που αναφέρονται στα σημεία (1), (2) και (3) μπορούν να συνδυάζονται μόνον στην περίπτωση που κάθε μία από αυτές καλύπτει διαφορετικές κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών της πράξης ή στην περίπτωση που χρησιμοποιούνται για διαφορετικά υποέργα στο πλαίσιο της ίδιας πράξης. Οι ίδιες κατηγορίες δαπανών δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο υπολογισμού σε περισσότερα από ένα έκτων παραπάνω σημείων.

Άρθρο 25

Άμεσα εφαρμοζόμενες επιλογές
απλοποιημένου κόστους
(χωρίς απαίτηση εκ των προτέρων
προσδιορισμού)

Α. Έμμεσες δαπάνες

1. Όταν η υλοποίηση μιας πράξης ή ενός μέρους μιας πράξης δημιουργεί έμμεσες δαπάνες, αυτές υπολογίζονται κατ' αποκοπή με την εφαρμογή ενός σταθερού ποσοστού σε μια ή περισσότερες προκαθορισμένες κατηγορίες δαπανών, ως ακολούθως:

α) σταθερό ποσοστό έως 15% των επιλέξιμων άμεσων δαπανών προσωπικού χωρίς να υπάρχει απαίτηση να γίνει υπολογισμός για τον προσδιορισμό του εφαρμοζόμενου ποσοστού. Στις άμεσες δαπάνες προσωπικού που χρησιμοποιούνται ως βάση υπολογισμού δεν συμπεριλαμβάνεται τυχόν ΦΠΑ, έστω κι αν αυτός είναι επιλέξιμη δαπάνη,

β) με εφαρμογή ενός σταθερού ποσοστού έως 25% επί του συνόλου των άμεσων επιλέξιμων δαπανών, εξαιρουμένων των άμεσων επιλέξιμων δαπανών για υπεργολαβική ανάθεση και των δαπανών για πόρους που διατίθενται από τρίτους, οι οποίοι δεν χρησιμοποιούνται στα κτίρια και τις εγκαταστάσεις του δικαιούχου καθώς και της χρηματοδοτικής στήριξης σε τρίτους, για τα ακόλουθα είδη πράξεων ή έργων που αποτελούν μέρος μιας πράξης, που υποστηρίζονται:

i) από το ΕΤΠΑ βάσει των κωδικών παρέμβασης 056, 057 ή 060-065 όπως ορίζονται στον πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του εκτελεστικού Καν. 215/2014 και εκτελούνται βάσει μιας από τις επενδυτικές προτεραιότητες που ορίζονται στο άρθρο 5(1)(α) και (β), (2)(β), (3)(α) και (γ), και (4)(στ) του Καν. 1301/2013 (Κανονισμός ΕΤΠΑ),

ii) από το ΕΚΤ βάσει του κωδικού παρέμβασης 04 όπως ορίζεται στον πίνακα 6 του παραρτήματος Ι του εκτελεστικού Καν. 215/2014 και συμβάλλουν στην ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, σύμφωνα με το άρθρο 3(2)(γ) του Καν. 1304/2013 (Κανονισμός ΕΚΤ).

γ) με την εφαρμογή ενός κατ' αποκοπή ποσοστού με μέγιστο όριο το 7% των συνολικών επιλέξιμων άμεσων δαπανών, εκτός εάν ο δικαιούχος λαμβάνει επιχορήγηση για την λειτουργία του από τον κρατικό προϋπολογισμό, για τα ακόλουθα είδη πράξεων ή έργων που αποτελούν μέρος μιας πράξης, που υποστηρίζονται:

i) από το ΕΤΠΑ βάσει των κωδικών παρέμβασης 085, 086 ή 087 όπως ορίζονται στον πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του εκτελεστικού Καν. 215/2014 και εκτελούνται βάσει μιας από τις επενδυτικές προτεραιότητες που ορίζονται στο άρθρο 5(5)(α) και (6)(δ) του Καν. 1301/2013 (Κανονισμός ΕΤΠΑ),

ii) από το ΕΚΤ βάσει του κωδικού παρέμβασης 01 όπως ορίζεται στον πίνακα 6 του παραρτήματος Ι του εκτελεστικού Καν. 215/2014 και συμβάλλουν στη στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, ενεργειακά αποτελεσματική και περιβαλλοντικά βιώσιμη σύμφωνα με το άρθρο 3(2)(α) του Καν. 1304/2013 (Κανονισμός ΕΚΤ).

δ) με την εφαρμογή ενός κατ' αποκοπή ποσοστού που εγκρίθηκε από την ΕΕ στο πλαίσιο της περιόδου 2007-2013 υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστεί στην περίοδο 2014-2020 με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ίσχυαν για την περίοδο 2007-2013 και ιδίως σε ίδιες ή όμοιες κατηγορίες πράξεων ή/και δικαιούχων.

2. Στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων και σε κάθε περίπτωση στην απόφαση ένταξης προσδιορίζονται οι άμεσες δαπάνες που χρησιμοποιούνται ως βάση υπολογισμού των έμμεσων δαπανών καθώς και το εφαρμοζόμενο ποσοστό για τον υπολογισμό τους. Με εξαίρεση την περίπτωση δ), η πρόσκληση μπορεί τεκμηριωμένα να προσδιορίζει χαμηλότερα ποσοστά από τα αναφερόμενα ανωτέρω εφόσον διασφαλίζεται η ισότιμη μεταχείριση των δικαιούχων.

3. Σε πράξεις ή μέρη αυτών που αφορούν στη χρηματοδότηση της λειτουργίας του δικαιούχου (επιχορηγήσεις λειτουργίας) και όχι την υλοποίηση πράξης από αυτόν, οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες.

4. Σε πράξεις ή μέρη αυτών που υλοποιούνται από δικαιούχους οι οποίοι επιχορηγούνται για τη λειτουργία τους από οποιαδήποτε πηγή, οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες είναι επιλέξιμες υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται η μη διπλή χρηματοδότησή τους και μέχρι το 100% αυτών.

5. Η επιλεξιμότητα των κατ' αποκοπή έμμεσων δαπανών εξαρτάται από την επιλεξιμότητα των άμεσων δαπανών που αποτελούν τη βάση υπολογισμού τους και πληρώνονται στο δικαιούχο μετά την επαλήθευση της επιλεξιμότητας των σχετικών άμεσων δαπανών. Εμπροσθοβαρείς έμμεσες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες ακόμα και αν αυτές επιβαρύνουν πραγματικά το δικαιούχο.

6. Κάθε μείωση των επιλέξιμων άμεσων δαπανών επί των οποίων υπολογίζονται οι κατ' αποκοπή έμμεσες δαπάνες της πράξης μειώνει αντίστοιχα και το ποσό των επιλέξιμων έμμεσων δαπανών.

Β. Δαπάνες πράξεων ΕΚΤ εκτός των άμεσων δαπανών προσωπικού

Σε πράξεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ οι επιλέξιμες δαπάνες μίας πράξης εξαιρουμένων των άμεσων δαπανών προσωπικού μπορούν να υπολογίζονται με την εφαρμογή ενός σταθερού ποσοστού ύψους έως 40% επί των επιλέξιμων άμεσων δαπανών προσωπικού, χωρίς προηγούμενο υπολογισμό για τον προσδιορισμό του εφαρμοζόμενου ποσοστού. Το κατ' αποκοπή υπολογιζόμενο ποσό από την εφαρμογή του ποσοστού καλύπτει τόσο τις λοιπές άμεσες δαπάνες της πράξης όσο και τις έμμεσες δαπάνες.

ΤΙΤΛΟΣ V ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΕ ΠΡΑΞΕΙΣ ΕΚΤ

Άρθρο 26

Επιλεξιμότητα συμμετεχόντων
βάσει της γεωγραφικής θέσης

1. Οι συμμετέχοντες σε πράξεις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ θα πρέπει τεκμηριωμένα να διαμένουν ή να φοιτούν ή να εργάζονται στη γεωγραφική περιοχή

που καλύπτει το πρόγραμμα, ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία λαμβάνει χώρα η πράξη ή η ενέργεια στο πλαίσιο της πράξης που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ.

2. Στην περίπτωση συμμετεχόντων χωρίς μόνιμη διεύθυνση κατοικίας (π.χ. άστεγοι, άποροι, φιλοξενούμενοι κ.λπ.), η επιλεξιμότητα στη βάση του εφαρμοζόμενου κριτηρίου της προηγούμενης παραγράφου αποδεικνύεται με κατάλληλα έγγραφα που προσδιορίζονται στην πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων.

3. Η επιλεξιμότητα των συμμετεχόντων αξιολογείται τη χρονική στιγμή εισόδου στην πράξη. Στην περίπτωση που προβλέπονται διαδοχικές ενέργειες για τον ίδιο συμμετέχοντα, θα πρέπει να διασφαλίζεται η συνέχιση της επιλεξιμότητάς τους.

4. Στην περίπτωση που η πράξη απευθύνεται σε επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν ή θα απασχολήσουν συμμετέχοντες, ή σε φυσικά πρόσωπα τα οποία θα απασχοληθούν σε επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν τις εγκαταστάσεις στις οποίες θα απασχοληθούν οι συμμετέχοντες στην περιοχή του προγράμματος.

5. Δαπάνες για την υλοποίηση πράξεων ΕΚΤ, που αφορούν σε συμμετέχοντες οι οποίοι δεν είναι επιλέξιμοι βάσει της γεωγραφικής θέσης, ανεξάρτητα από το εάν οι συμμετέχοντες καλύπτουν τα υπόλοιπα κριτήρια επιλεξιμότητας που τυχόν προσδιορίζονται στην πρόσκληση του δικαιούχου για την επιλογή συμμετεχόντων, δεν είναι επιλέξιμες.

Άρθρο 27

Μισθολογικό κόστος

1. Η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους συμμετεχόντων ή μέρος αυτού, η οποία περιλαμβάνει κατά κανόνα το μικτό μισθό και τις εργοδοτικές εισφορές σύμφωνα με τη νομοθεσία περί κοινωνικής ασφάλισης εργαζομένων, είναι επιλέξιμη υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους συμμετεχόντων στοχεύει σε ενδυνάμωση της απασχολησιμότητας ή σε σταθεροποίηση της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτο-απασχόλησης.

β) Οι συμμετέχοντες με σχέση εξαρτημένης εργασίας απασχολούνται στη βάση σύμβασης, είτε πλήρους είτε μερικής απασχόλησης.

γ) Το επιλέξιμο μισθολογικό κόστος αντιστοιχεί στο ελάχιστο ποσό που προβλέπεται από το σχετικό θεσμικό πλαίσιο που αφορά τη θέση απασχόλησης ή την υλοποίηση της πράξης. Τυχόν υπερβάλλον μισθολογικό κόστος του δικαιούχου δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη.

δ) Η διάρκεια επιχορήγησης του μισθολογικού κόστους προσδιορίζεται με τρόπο που να εξυπηρετεί τους στόχους της πράξης.

2. Στις περιπτώσεις που οι συμμετέχοντες λαμβάνουν επίσημα κατάρτιση κατά τη διάρκεια των ωρών εργασίας τους, η επιχορήγηση του μισθολογικού κόστους του δικαιούχου για αυτούς και για την περίοδο που διαρκεί η κατάρτιση είναι επιλέξιμη, εφόσον αποδεικνύεται τεκμηριωμένα η βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων τους μέχρι το χρόνο ολοκλήρωσης της πράξης. Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να καλύπτονται από σύμβαση εργασίας και συμφωνία κατάρτισης στην οποία θα προσ-

διορίζονται ο σκοπός, η διάρκεια και η χρονική περίοδος της κατάρτισης.

Άρθρο 28 Επίδομα κατάρτισης

Το επίδομα που παρέχεται σε συμμετέχοντες σε δράσεις κατάρτισης για το χρονικό διάστημα που αυτή διαρκεί είναι επιλέξιμο εφόσον αυτό αποτελεί τεκμηριωμένα κίνητρο για την παρακολούθηση ή/και ολοκλήρωση της δράσης από τους συμμετέχοντες, με βάση τα χαρακτηριστικά της ομάδας συμμετεχόντων.

Άρθρο 29 Άλλες μορφές άμεσης χρηματοδοτικής συνεισφοράς σε συμμετέχοντες

Οι δαπάνες για την καταβολή άμεσης χρηματοδοτικής συνεισφοράς σε συμμετέχοντες, χωρίς υποχρέωση του συμμετέχοντα παροχής αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με τη χρήση της χρηματοδοτικής συνεισφοράς είναι επιλέξιμη υπό την προϋπόθεση ότι τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα παροχής της χρηματοδοτικής συνεισφοράς στους συμμετέχοντες προκειμένου να υλοποιηθεί η πράξη και το ποσό της συνεισφοράς είναι παρόμοιο με το ποσό που δίνεται στο πλαίσιο ανάλογων εθνικών δράσεων ή έχει εκτιμηθεί ή έχει εκτιμηθεί εκ των προτέρων.

Άρθρο 30 Δαπάνες μετακίνησης και ασφάλισης συμμετεχόντων

Οι δαπάνες μετακίνησης και ασφάλισης συμμετεχόντων σε πράξεις του ΕΚΤ είναι επιλέξιμες εφόσον είναι ουσιώδεις για την υλοποίηση της πράξης και προβλέπονται στην απόφαση ένταξης. Η ασφάλιση θα πρέπει επιπλέον να προβλέπεται ως υποχρεωτική από το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης της πράξης.

Άρθρο 31 Δαπάνες για συμμετοχή σε αξιολόγηση πράξεων

Οι δαπάνες για καταβολή κινήτρου σε συμμετέχοντες σε πράξεις ΕΚΤ προκειμένου να λάβουν μέρος στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της πράξης μετά την ολοκλήρωση της είναι επιλέξιμες.

ΤΙΤΛΟΣ VI ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 32

Πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα
μετά την ολοκλήρωσή τους

1. Ως «καθαρά έσοδα» νοούνται ταμειακές ροές που καταβάλλονται απευθείας από τους χρήστες για αγαθά ή υπηρεσίες παρεχόμενα από την πράξη, όπως τέλη τα οποία βαρύνουν άμεσα τους χρήστες για τη χρήση της υποδομής, την πώληση ή τη μίσθωση γης ή κτιρίων, ή πληρωμές για υπηρεσίες μείον τυχόν λειτουργικά έξοδα και έξοδα αντικατάστασης βραχύβιου εξοπλισμού τα οποία προκύπτουν κατά την αντίστοιχη περίοδο. Η εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών που επιφέρει η πράξη θεωρείται ως καθαρό έσοδο εκτός αν αντισταθμίζεται με ισοδύναμη μείωση των επιδοτήσεων λειτουργίας.

2. Όταν δεν είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση όλο το επενδυτικό κόστος, τα καθαρά έσοδα κατανέμονται κατ' αναλογία στα επιλέξιμα και στα μη επιλέξιμα μέρη του επενδυτικού κόστους.

3. Η επιλέξιμη δαπάνη της πράξης προς συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία μειώνεται εκ των προτέρων, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα της πράξης να παράγει καθαρά έσοδα σε μια συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς, η οποία καλύπτει τόσο την υλοποίηση της πράξης όσο και την περίοδο μετά την ολοκλήρωσή της.

4. Τα δυνητικά καθαρά έσοδα της πράξης καθορίζονται εκ των προτέρων από μία από τις ακόλουθες μεθόδους που επιλέγει η διαχειριστική αρχή για ένα τομέα, υποτομέα ή τύπο πράξης:

α) Με την εφαρμογή ενός κατ' αποκοπή ποσοστού καθαρών εσόδων για τον τομέα ή υποτομέα που ισχύει για την πράξη όπως ορίζεται στο παράρτημα V του Καν. 1303/2013 ή σε οποιαδήποτε από τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις από την Επιτροπή που αναφέρονται κατωτέρω.

Όπου εφαρμόζεται η μέθοδος αυτή, όλα τα καθαρά έσοδα που παράγονται κατά τη διάρκεια της υλοποίησης και μετά την ολοκλήρωση της πράξης θεωρείται ότι έχουν ληφθεί υπόψη με την εφαρμογή του κατ' αποκοπή ποσοστού και συνεπώς δεν αφαιρούνται εν συνεχεία από τις επιλέξιμες δαπάνες της πράξης.

Όταν ένα κατ' αποκοπή ποσοστό για ένα νέο τομέα ή υποτομέα έχει καθορισθεί μέσω έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξης από την Επιτροπή, η διαχειριστική αρχή μπορεί να επιλέξει να εφαρμόσει τη μέθοδο αυτή για τις νέες πράξεις σε σχέση με τον συγκεκριμένο τομέα ή υποτομέα.

β) Με τον υπολογισμό των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων της πράξης, λαμβάνοντας υπόψη την ενδεδειγμένη περίοδο αναφοράς για τον τομέα ή υποτομέα που ισχύει για την πράξη, την κερδοφορία που αναμένεται κανονικά από την εκάστοτε κατηγορία επένδυσης, την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» και, εάν απαιτείται, θέματα ισότητας που συνδέονται με τη σχετική ευημερία του οικείου κράτους μέλους ή της οικείας περιφέρειας.

Όπου εφαρμόζεται η μέθοδος αυτή, τα καθαρά έσοδα που παράγονται κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της πράξης και προκύπτουν από πηγές εσόδων που δεν έχουν ληφθεί υπόψη στον καθορισμό των δυνητικών καθαρών εσόδων της πράξης, αφαιρούνται από τις επιλέξιμες δαπάνες της πράξης, το αργότερο κατά την αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος.

5. Στις περιπτώσεις που δεν είναι αντικειμενικά δυνατό να καθοριστούν εκ των προτέρων τα έσοδα βάσει μίας εκ των μεθόδων (α) ή (β), τα καθαρά έσοδα που παράγονται εντός τριών ετών από την ολοκλήρωση της πράξης ή έως την προθεσμία για την υποβολή των εγγράφων για το κλείσιμο του προγράμματος όπως καθορίζεται στους ειδικούς κανόνες για κάθε Ταμείο, αναλόγως ποια ημερομηνία είναι προγενέστερη, αφαιρούνται από τις δαπάνες που δηλώνονται στην Επιτροπή.

6. Όλες οι ανωτέρω παράγραφοι δεν εφαρμόζονται σε:

α) πράξεις ή μέρη πράξεων που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΚΤ,

β) πράξεις των οποίων το συνολικό επιλέξιμο κόστος πριν την εφαρμογή των ανωτέρω παραγράφων (δηλ. πριν από την αφαίρεση των καθαρών εσόδων) δεν υπερβαίνει το 1.000.000 ευρώ.

γ) επιστρεπτέα συνδρομή που υπόκειται σε υποχρέωση πλήρους επιστροφής

δ) τεχνική βοήθεια

ε) πράξεις για τις οποίες η επιχορήγηση λαμβάνει τη μορφή κατ' αποκοπή ποσών ή τυποποιημένων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους

στ) πράξεις για τις οποίες τα ποσά ή τα ποσοστά στήριξης καθορίζονται στο Παράρτημα ΙΙ του Καν. 1305/2013,

ζ) πράξεις για τις οποίες η υποστήριξη στο πλαίσιο του προγράμματος αποτελεί:

(i) ενίσχυση de minimis,

(ii) συμβατή κρατική ενίσχυση στις ΜΜΕ, όπου εφαρμόζεται όριο έντασης της ενίσχυσης ή του ποσού της ενίσχυσης σε σχέση με την κρατική ενίσχυση,

(iii) συμβατή κρατική ενίσχυση, όπου έχει πραγματοποιηθεί μεμονωμένη επαλήθευση των χρηματοδοτικών αναγκών σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες Κρατικών ενισχύσεων.

Άρθρο 33

Πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα κατά την υλοποίησή τους και για τις οποίες δεν ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 32 παρ. 1 έως 5

1. Οι ακόλουθες παράγραφοι ισχύουν για πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα κατά τη διάρκεια της υλοποίησης τους και για τις οποίες δεν ισχύουν οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 5 του άρθρου 32.

2. Η επιλέξιμη δαπάνη της προς συγχρηματοδότηση πράξης από τα ταμεία μειώνεται κατά τα καθαρά έσοδα τα οποία δεν ελήφθησαν υπόψη κατά τον χρόνο έγκρισης της πράξης και που παρήχθησαν άμεσα μόνο κατά τη διάρκεια της υλοποίησής της, το αργότερο κατά την αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος. Όταν δεν είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση όλο το κόστος, τα καθαρά έσοδα κατανέμονται κατ' αναλογία στα επιλέξιμα και στα μη επιλέξιμα μέρη του κόστους.

3. Η ανωτέρω παράγραφος δεν εφαρμόζεται σε:

α) τεχνική βοήθεια,

β) επιστρεπτέα συνδρομή που υπόκειται σε υποχρέωση πλήρους αποπληρωμής,

γ) πράξεις που υπόκεινται στους κανόνες κρατικών ενισχύσεων,

δ) πράξεις για τις οποίες η δημόσια στήριξη λαμβάνει τη μορφή κατ' αποκοπή ποσών ή τυποποιημένων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους με την προϋπόθεση ότι τα καθαρά έσοδα έχουν ληφθεί εκ των προτέρων υπόψη,

ε) πράξεις για τις οποίες τα ποσά ή τα ποσοστά στήριξης καθορίζονται στο Παράρτημα ΙΙ του Καν. 1305/2013, ή

στ) πράξεις για τις οποίες το συνολικό επιλέξιμο κόστος δεν υπερβαίνει τα 50.000 ευρώ.

4. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου και του άρθρου 32, κάθε χρηματική εισροή που λαμβάνει ο δικαιούχος, απορρέουσα από συμβατικές κυρώσεις, ως αποτέλεσμα παραβίασης όρων της σύμβασης μεταξύ

του δικαιούχου και τρίτου μέρους ή τρίτων μερών ή εισροή που προέκυψε ως αποτέλεσμα της απόσυρσης προσφοράς τρίτου μέρους, το οποίο επελέγη σύμφωνα με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις, η κατάπτωση εγγυήσεων ή ποινικής ρήτρας δεν θεωρείται έσοδο και δεν αφαιρείται από τις επιλέξιμες δαπάνες της πράξης.

Άρθρο 34

Μεγάλα έργα

1. Στο πλαίσιο ενός επιχειρησιακού προγράμματος ή επιχειρησιακών προγραμμάτων, το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής μπορούν να χρηματοδοτούν μια πράξη (μεγάλο έργο) που αποτελείται από ένα σύνολο έργων, δραστηριοτήτων ή υπηρεσιών που έχουν ως στόχο να ολοκληρώσουν μια αδιαίρετη εργασία συγκεκριμένης οικονομικής ή τεχνικής φύσης με σαφώς προσδιορισμένους στόχους και για την οποία το συνολικό επιλέξιμο κόστος υπερβαίνει

• τα 50.000.000 ευρώ ή

• τα 75.000.000 ευρώ στην περίπτωση πράξης που συνεισφέρει στον θεματικό στόχο του σημείου (7) του άρθρου 9 του Καν. 1303/2013.

2. Σε μία πράξη τα ανωτέρω όρια καθορίζονται σε σχέση με το συνολικό επιλέξιμο κόστος αφού ληφθούν υπόψη τα αναμενόμενα καθαρά έσοδα της πράξης (δηλ. το συνολικό επιλέξιμο κόστος αφού ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις του άρθρου 61 του Καν. 1083/2013, μη προεξοφλημένο).

3. Τα χρηματοδοτικά μέσα δεν θεωρούνται μεγάλα έργα.

4. Οι δαπάνες για μεγάλο έργο μπορούν να περιλαμβάνονται σε αίτηση πληρωμής μετά την κοινοποίηση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 102 του Καν. 1303/2013, ή μετά την υποβολή προς έγκριση που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Σε περίπτωση που η Επιτροπή δεν εγκρίνει το μεγάλο έργο που επιλέχθηκε από τη διαχειριστική αρχή, η δήλωση δαπανών που ακολουθεί την έγκριση της απόφασης της Επιτροπής διορθώνεται αναλόγως.

Άρθρο 35

Πράξεις που υλοποιούνται μέσω ΣΔΙΤ

1. Τα Ταμεία μπορούν να χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση πράξεων ΣΔΙΤ. Αυτές οι πράξεις ΣΔΙΤ συμμορφώνονται με το εφαρμοστέο δίκαιο, ιδίως όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις και την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων.

2. Στην περίπτωση πράξης ΣΔΙΤ όπου ο δικαιούχος είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, οι δαπάνες στο πλαίσιο πράξης ΣΔΙΤ που έχουν πραγματοποιηθεί και καταβληθεί από τον εταίρο του ιδιωτικού τομέα μπορούν, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 65(2) του ΚΚΔ, να θεωρηθούν ότι πραγματοποιήθηκαν και καταβλήθηκαν από τον δικαιούχο και να περιλαμβάνονται σε αίτηση πληρωμής προς την Επιτροπή με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) ο δικαιούχος έχει συνάψει συμφωνία ΣΔΙΤ με εταίρο του ιδιωτικού τομέα,

β) η διαχειριστική αρχή έχει επαληθεύσει ότι οι δαπάνες που δηλώθηκαν από τον δικαιούχο έχουν πληρωθεί από

τον εταίρο του ιδιωτικού τομέα και ότι η πράξη είναι σύμφωνη με το εφαρμοστέο ενωσιακό και εθνικό δίκαιο, το πρόγραμμα και τους όρους για την υποστήριξη της πράξης.

3. Πληρωμές προς δικαιούχους για δαπάνες που περιλαμβάνονται σε αίτηση πληρωμής σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο καταβάλλονται σε λογαριασμό υπό μεσεγγύηση που δημιουργείται ειδικά προς τον σκοπό αυτό στο όνομα του δικαιούχου. Τα κεφάλαια που καταβάλλονται στο λογαριασμό αυτό χρησιμοποιούνται για πληρωμές σύμφωνα με τη συμφωνία ΣΔΙΤ, συμπεριλαμβανομένων τυχόν πληρωμών σε περίπτωση λύσης της συμφωνίας ΣΔΙΤ.

Άρθρο 36

Δαπάνες δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών

1. Οι δαπάνες δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, είναι επιλέξιμες εφόσον ο δικαιούχος αναθέσει τη σύμβαση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό του πλαίσιο και σε συμμόρφωση με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

2. Οι δαπάνες δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, με εκτιμώμενη αξία της σύμβασης μεγαλύτερης από το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, χωρίς ΦΠΑ, είναι επιλέξιμες εφόσον ο δικαιούχος δημοσιεύει τις προκηρύξεις, προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος και αποφάσεις για τη διενέργεια ανάθεσης με διαπραγμάτευση (απευθείας ανάθεση) των δημοσίων συμβάσεων για διάστημα δέκα (10) τουλάχιστον ημερολογιακών ημερών, στην ιστοσελίδα του ή/και της οικείας διαχειριστικής αρχής ή του ενδιαμέσου φορέα, πέραν των προβλεπόμενων από τις κείμενες διατάξεις περί υποχρεωτικής δημοσιοποίησης.

3. Οι δαπάνες δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού αυτών, οι οποίες αφορούν εργασίες οι οποίες προέκυψαν μετά από τροποποίηση των όρων της αρχικής σύμβασης είναι επιλέξιμες υπό τον όρο ότι η τροποποίηση δεν είναι ουσιώδης. Ως ουσιώδης τροποποίηση των όρων της αρχικής σύμβασης νοούνται σωρευτικά τα ακόλουθα:

(α) η μεταβολή των κύριων συνιστώντων στοιχείων της ή η ουσιώδης τροποποίηση των τεχνικών προδιαγραφών ή η μεταβολή σημαντικών λειτουργικών ή ποιοτικών χαρακτηριστικών των παραδοτέων της σύμβασης ή η κατάργηση ομάδας εργασιών ή παραδοτέου ή άλλου διακριτού μέρους της σύμβασης.

(β) η αύξηση ή μείωση του προϋπολογισμού μιας ομάδας εργασιών ή παραδοτέου ή άλλου διακριτού μέρους της σύμβασης άνω του 10% του συνολικού αρχικού προϋπολογισμού της σύμβασης.

Άρθρο 37

Τεχνική βοήθεια (αφορά στα ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής)

1. Το ποσό των ταμείων που διατίθεται για τεχνική συνδρομή περιορίζεται στο 4% του συνολικού ποσού των πιστώσεων των Ταμείων που διατίθενται στα επιχειρησιακά προγράμματα για κάθε κατηγορία περιφέρειας, ανάλογα με την περίπτωση, του στόχου «Επενδύσεις στην

ανάπτυξη και την απασχόληση». Τα ειδικά κονδύλια για την ΠΑΝ μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά τον υπολογισμό του ορίου του συνολικού ποσού των ταμείων που διατίθενται για τεχνική συνδρομή.

2. Κάθε ταμείο μπορεί να στηρίζει πράξεις τεχνικής συνδρομής επιλέξιμες βάσει οποιουδήποτε άλλου ταμείου. Με την επιφύλαξη της πρώτης παραγράφου, οι πιστώσεις για τεχνική συνδρομή από ένα ταμείο δεν υπερβαίνουν το 10% των συνολικών πιστώσεων του εν λόγω ταμείου στα επιχειρησιακά προγράμματα για κάθε κατηγορία περιφέρειας, ανάλογα με την περίπτωση, του στόχου «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση».

3. Στην περίπτωση των διαρθρωτικών ταμείων, όταν οι πιστώσεις που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο χρησιμοποιούνται για τη στήριξη πράξεων τεχνικής συνδρομής που αφορούν περισσότερες από μία κατηγορίες περιφερειών, οι δαπάνες που σχετίζονται με τις πράξεις μπορεί να υλοποιηθούν στο πλαίσιο ενός άξονα προτεραιότητας που συνδυάζει διαφορετικές κατηγορίες περιφερειών και να κατανεμηθούν κατ' αναλογία λαμβάνοντας υπόψη τις πιστώσεις σε κάθε κατηγορία περιφέρειας ως μερίδιο της συνολικής κατανομής στο κράτος μέλος.

4. Οι δαπάνες των ενδιαμέσων φορέων, στους οποίους εκχωρούνται αρμοδιότητες διαχείρισης κατηγοριών πράξεων είναι επιλέξιμες.

5. Οι επιλέξιμες δαπάνες για τις πράξεις τεχνικής συνδρομής αφορούν τις ενέργειες τεχνικής βοήθειας οι οποίες περιέχονται στο παράρτημα του Π.δ. 4/2002 (ΦΕΚ 3/Α/14.01.2002) προσαρμοζόμενες αναλόγως για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, και στην υπουργική απόφαση της παρ. 5 του άρθρου 48 του Ν. 4314/2014, όπως κάθε φορά ισχύει.

Άρθρο 38

Τεκμηρίωση επιλέξιμων δαπανών και διαθεσιμότητα εγγράφων

1. Οι επιλέξιμες δαπάνες που περιλαμβάνονται σε αίτηση πληρωμής για τα Ταμεία τεκμηριώνονται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, εκτός από τις κάτωθι μορφές στήριξης:

- εισφορές σε είδος σύμφωνα με το άρθρο 14,
- επιλογές απλοποιημένου κόστους σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 1 στοιχεία (β), (γ) και (δ),

για τις οποίες τα ποσά που περιλαμβάνονται σε μια αίτηση πληρωμής είναι τα κόστη που υπολογίζονται σύμφωνα με την εφαρμοζόμενη βάση.

2. Με εξαίρεση επιλογές απλοποιημένων δαπανών που δύναται να εφαρμοστούν χωρίς εκ των προτέρων υπολογισμό, σύμφωνα με το άρθρο 25 της παρούσας, η μέθοδος υπολογισμού και τα ποσοτικά δεδομένα που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό επιλογών απλοποιημένων δαπανών τεκμηριώνονται κατάλληλα. Το αρχείο τεκμηρίωσης αποτελεί τμήμα της διαδρομής ελέγχου και υπόκειται στο πεδίο ελέγχου των αρμόδιων εθνικών και ευρωπαϊκών ελεγκτικών οργάνων. Η τήρηση του σχετικού αρχείου υπόκειται στις απαιτήσεις του άρθρου 140 του Καν. 1303/2013.

3. Τα εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας που αφορούν σε δαπάνες οι οποίες αποζημιώνονται με τις επιλογές απλοποιημένου κόστους του άρθρου 10 παρ. 1 στοιχεία β), γ) και δ) και τηρούνται στο λογιστικό σύστημα του δικαιούχου, δεν αποτελούν αντικείμενο ελέγχου από τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά ελεγκτικά όργανα για την επαλήθευση/έλεγχο της επιλεξιμότητας των σχετικών δαπανών. Τα ως άνω αναφερόμενα έγγραφα είναι δυνατό να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου στο πλαίσιο οριζόντιων θεματικών ελέγχων π.χ. κανόνων δημοσίων συμβάσεων. Οι δικαιούχοι σε υποχρεώνονται στην επίδειξη όλων των εγγράφων που σχετίζονται με την υλοποίηση των πράξεων που υλοποιήθηκαν κάνοντας χρήση των επιλογών απλοποιημένου κόστους στο βαθμό που δεν έχει παρέλθει η υποχρέωση τήρησης των σχετικών εγγράφων με βάση το εθνικό πλαίσιο.

4. Με την επιφύλαξη των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα σχετικά με τις δαπάνες που υποστηρίζονται από τα Ταμεία για πράξεις για τις οποίες το συνολικό ποσό της επιλέξιμης δαπάνης δεν υπερβαίνει το 1.000.000 ευρώ, τίθενται για διάστημα τριών ετών στη διάθεση της Επιτροπής και του Ελεγκτικού Συνεδρίου εάν το ζητήσουν, από την 31η Δεκεμβρίου που ακολουθεί την υποβολή των λογαριασμών στους οποίους περιλαμβάνεται η δαπάνη της πράξης. +

5. Στην περίπτωση πράξεων άλλων από εκείνες που αναφέρονται στην παράγραφο 4, όλα τα δικαιολογητικά έγγραφα διατίθενται για διάστημα δύο ετών από την 31η Δεκεμβρίου μετά την υποβολή των λογαριασμών, στους οποίους περιλαμβάνεται η τελική δαπάνη της ολοκληρωμένης πράξης.

6. Η χρονική περίοδος που αναφέρεται στην παρ. 4 διακόπτεται είτε στην περίπτωση ενδίκων διαδικασιών είτε κατόπιν δεόντως αιτιολογημένης αίτησης της Επιτροπής.

7. Η διαχειριστική αρχή κοινοποιεί στους δικαιούχους την ημερομηνία έναρξης της περιόδου που αναφέρεται παρ. 4.

8. Τα έγγραφα διατηρούνται υπό τη μορφή είτε πρωτοτύπων είτε επικυρωμένων αντιγράφων των πρωτοτύπων ή σε κοινώς αποδεκτούς φορείς δεδομένων, περιλαμβανομένων των ηλεκτρονικών εκδόσεων των πρωτότυπων εγγράφων ή εγγράφων που υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή.

9. Τα έγγραφα διατηρούνται σε μορφή που επιτρέπει ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων για διάστημα που δεν υπερβαίνει το αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους συγκεντρώθηκαν τα δεδομένα ή για τους οποίους υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία.

10. Η διαδικασία πιστοποίησης της αντιστοιχίας των εγγράφων που διατηρούνται σε κοινά αποδεκτούς φορείς δεδομένων με τα πρωτότυπα έγγραφα ικανοποιούν τις εθνικές νομικές απαιτήσεις και είναι αξιόπιστες για τους σκοπούς του δημοσιονομικού ελέγχου.

11. Όταν τα έγγραφα υπάρχουν μόνο σε ηλεκτρονική μορφή, τα πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιούνται πληρούν τα αποδεκτά πρότυπα ασφαλείας που διασφαλίζουν ότι τα διατηρούμενα έγγραφα είναι σύμ-

φωνα με τις εθνικές νομικές απαιτήσεις και είναι αξιόπιστα για τους σκοπούς του δημοσιονομικού ελέγχου.

ΤΙΤΛΟΣ VII ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ

Άρθρο 38Α Επιλεξιμότητα δαπανών συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΓΤΑΑ

1. Ισχύουν οι επιμέρους κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών των μέτρων όπως περιγράφονται στα άρθρα 14 έως 44, Κεφάλαιο Ι, του Καν. 1305/2013.

2. Ισχύουν οι κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για διάφορα μέτρα όπως περιγράφονται στα άρθρα 45 έως 48 του Καν. 1305/2013.

3. Για τις δαπάνες που πραγματοποιούνται δυνάμει του Καν. (ΕΕ) 1310/2013 και του άρθρου 16 του Καν. (ΕΕ) 807/2014, ως ανειλημμένες υποχρεώσεις στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2014-2020, ισχύουν οι κανόνες επιλεξιμότητας του σχετικού κοινοτικού και εθνικού νομοθετικού πλαισίου.

4. Όσον αφορά στις λειτουργικές δαπάνες που ενισχύονται δυνάμει του Καν. 1305/2013, είναι επιλέξιμα τα ακόλουθα είδη δαπανών:

- α) δαπάνες λειτουργίας,
- β) δαπάνες προσωπικού,
- γ) δαπάνες κατάρτισης,
- δ) δαπάνες δημόσιων σχέσεων,
- ε) χρηματοοικονομικές δαπάνες,
- στ) δαπάνες συγκρότησης δικτύων.

5. Οι μελέτες θεωρούνται επιλέξιμες δαπάνες μόνο εάν συνδέονται με ειδική δράση στο πλαίσιο του προγράμματος ή με τους ειδικούς σκοπούς και στόχους του προγράμματος.

6. Οι συνεισφορές σε είδος υπό μορφή παροχής εργασιών, αγαθών, υπηρεσιών, γης και ακινήτων για τα οποία δεν καταβλήθηκαν ποσά τοις μετρητοίς που να δικαιολογούνται από τιμολόγια ή έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, μπορούν να είναι επιλέξιμες για στήριξη εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις των άρθρων 14, 15 και 22 της παρούσας.

7. Όταν η ενίσχυση χορηγείται με βάση τις συνήθειες δαπάνες ή τις πρόσθετες δαπάνες και το απολεσθέν εισόδημα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι σχετικοί υπολογισμοί είναι επαρκείς και ακριβείς, και πραγματοποιούνται εκ των προτέρων βάσει σωστού, δίκαιου και επαληθεύσιμου υπολογισμού. Για το σκοπό αυτό, ένας φορέας λειτουργικά ανεξάρτητος από τις αρχές που είναι αρμόδιες για την εφαρμογή του προγράμματος και διαθέτει την κατάλληλη τεχνογνωσία εκτελεί τους υπολογισμούς ή επιβεβαιώνει την ορθότητα και την ακρίβεια των υπολογισμών. Δήλωση που επιβεβαιώνει την ορθότητα και την ακρίβεια των υπολογισμών συμπεριλαμβάνεται στο πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης.

Άρθρο 38Β Επιλεξιμότητα δαπανών συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΤΘΑ

1. Ισχύουν οι επιμέρους κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών όπως περιγράφονται στα άρθρα 25 έως 69 και 76 έως 80 του Καν. 508/2014.

2. Συμπληρωματικά των ανωτέρω και ειδικότερα για τις δράσεις των άρθρων 32, 40 και 41 του Καν. 508/2014 ισχύουν οι κανόνες που περιγράφονται στον Κανονισμό 531/2015.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΛΕΓΧΟΙ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΑΠΟ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Άρθρο 39

Σκοπός και έκταση ελέγχου

1. Ο έλεγχος αφορά στη νομιμότητα των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 προκειμένου να διασφαλιστεί η επιλεξιμότητα των δαπανών τους.

2. Ο έλεγχος αποσκοπεί να επιβεβαιώσει ότι οι διαδικασίες ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων διενεργούνται σύμφωνα με το ισχύον και εφαρμοζόμενο κατά περίπτωση εθνικό και ενωσιακό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και ότι στις διαδικασίες αυτές τηρούνται οι αρχές των δημοσίων συμβάσεων, όπως και ενδεικτικά, της ίσης μεταχείρισης, της μη-διάκρισης, της διαφάνειας και της προστασίας του ανταγωνισμού.

3. α. Ο έλεγχος δεν υποκαθιστά την ελεγκτική αρμοδιότητα άλλων δικαιοδοτικών κλάδων. Στην περίπτωση που η εξεταζόμενη δημόσια σύμβαση ελέγχεται από άλλο κατά νόμο αρμόδιο όργανο, όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο ή την Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, οι Διαχειριστικές Αρχές/ Ενδιάμεσοι Φορείς (εφεξής ΔΑ/ΕΦ) λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα των ελέγχων των οργάνων αυτών, δύναται να μην επαναλαμβάνουν τον έλεγχο νομιμότητας που διενήργησαν, και μέχρι την έκταση του ελέγχου αυτού. Δύναται ωστόσο να υπεισέρχονται σε έλεγχο στοιχείων που δεν εξετάστηκαν κατά την έκδοση των ελεγκτικών αποφάσεων των οργάνων αυτών, και ιδίως ως προς τις απαιτήσεις του ειδικού νομοθετικού, θεσμικού και διαχειριστικού πλαισίου που διέπει τις συγχρηματοδοτούμενες πράξεις του ΕΣΠΑ 2014-2020.

β. Ο έλεγχος δεν υποκαθιστά τις ουσιαστικές ή τεχνικές κρίσεις που εξέφεραν τα όργανα της Αναθέτουσας Αρχής στο πλαίσιο της διαδικασίας που ελέγχεται, για τις οποίες ωστόσο γίνεται έλεγχος ότι φέρουν επαρκή αιτιολογία.

4. Διοικητικές ή ιδιωτικές διαφορές που ανέκυψαν λόγω ή με αφορμή την διαδικασία σύναψης ή εκτέλεσης δημόσιας συγχρηματοδοτούμενης σύμβασης δεν διέπονται από την παρούσα απόφαση και δεν εξετάζονται στο παρόν ελεγκτικό πλαίσιο.

Άρθρο 40

Πεδίο εφαρμογής και στάδια ελέγχου

1. Ο έλεγχος διενεργείται πριν τη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού, για:

α. διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών, και

β. i) διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής ΕΕ) και έχουν προϋπολογισμό μεγαλύτερο ή ίσο του ποσού των 60.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ, εφόσον δεν εφαρμόζεται η προβλεπόμενη στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου μεθοδολογία εκτίμησης επικινδυνότητας.

ii) διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων έργων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ και έχουν προϋπολογισμό ίσο ή μεγαλύτερο του ποσού του 1.000.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ.

iii) διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων έργων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ και έχουν προϋπολογισμό μικρότερο του ποσού του 1.000.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ, και μεγαλύτερο ή ίσο του ποσού των 60.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ, εφόσον δεν εφαρμόζεται η προβλεπόμενη στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου μεθοδολογία εκτίμησης επικινδυνότητας.

2. Ο έλεγχος διενεργείται πριν την υπογραφή της σύμβασης, για:

α. διαδικασίες ανάθεσης και σχέδια συμβάσεων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών, και

β. i) διαδικασίες ανάθεσης και σχέδια συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ και έχουν προϋπολογισμό μεγαλύτερο ή ίσο του ποσού των 60.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ, εφόσον δεν εφαρμόζεται η προβλεπόμενη στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου μεθοδολογία εκτίμησης επικινδυνότητας.

ii) διαδικασίες ανάθεσης και σχέδια συμβάσεων έργων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ και έχουν προϋπολογισμό ίσο ή μεγαλύτερο του ποσού του 1.000.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ.

iii) διαδικασίες ανάθεσης και σχέδια συμβάσεων έργων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών της ΕΕ και έχουν προϋπολογισμό κατώτερο του ποσού του 1.000.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ, και μεγαλύτερο ή ίσο του ποσού των 60.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ, εφόσον δεν εφαρμόζεται η προβλεπόμενη στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου μεθοδολογία εκτίμησης επικινδυνότητας.

3. Για τις περιπτώσεις των διαδικασιών ανάθεσης των συμβάσεων των υποπαραγράφων 1βi), 1βiii), 2βi) και 2βiii) του παρόντος άρθρου, η ΔΑ/ΕΦ δύναται να εφαρμόζει εγκεκριμένη μεθοδολογία εκτίμησης επικινδυνότητας για τον περιορισμό του αριθμού των ελέγχων αυτών κατά τα ανωτέρω περιγραφόμενα στάδια. Η μεθοδολογία αυτή δύναται να εφαρμοστεί επίσης και για περιπτώσεις συμβάσεων με προϋπολογισμό μεγαλύτερο του ποσού των 20.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ και μικρότερο του ποσού των 60.000 ευρώ, άνευ ΦΠΑ. Η μεθοδολογία αυτή καθώς και λεπτομέρειες εφαρμογής της καθορίζονται σε συνεργασία με την Εθνική Αρχή Συντονισμού με όμοια απόφαση.

4. Ο έλεγχος διενεργείται κατά την υποβολή της πρώτης δήλωσης δαπάνης ενός υποέργου, για διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων που δεν ελέγχθηκαν κατά τα προηγούμενα στάδια λόγω του προϋπολογισμού τους ή λόγω εφαρμογής εγκεκριμένης μεθόδου εκτίμησης επικινδυνότητας.

5. Ο έλεγχος διενεργείται σε κάθε περίπτωση τροποποίησης σύμβασης, ανεξάρτητα από τον προϋπολογισμό αυτής.

6. Ο έλεγχος διενεργείται κατά την αξιολόγηση του αιτήματος χρηματοδότησης της πράξης, για δημόσιες συμβάσεις που κατά τη φάση ένταξης της συγχρηματοδοτούμενης πράξης έχει ήδη δημοσιευτεί η προκήρυξη τους ή/και έχει υπογραφεί η σύμβασή τους.

7. Για διαδικασίες σύναψης συμπληρωματικών συμβάσεων, καθώς και για συμβάσεις που υπογράφονται δυνάμει ενεργοποίησης δικαιωμάτων προαίρεσης, ο έλεγχος διενεργείται πριν την έκδοση των αποφάσεων για τη σύναψη των συμβάσεων αυτών και σε κάθε περίπτωση πριν την υπογραφή των συμβατικών κειμένων.

8. Ειδικά στις περιπτώσεις ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης της Εφαρμογής ΕΣΠΑ 2014-2020 από αναθέτουσες αρχές που είναι και αρμόδιοι φορείς ελέγχου των συμβάσεων αυτών, ο έλεγχος διενεργείται και ολοκληρώνεται κατ' εξαίρεση με μόνη την καταχώρηση στο ΟΠΣ των σχετικών εγγράφων ελέγχου, χωρίς τήρηση των ανωτέρω προθεσμιών, και εκδίδεται θετική γνώμη.

9. Για τις δημόσιες συμβάσεις συγχρηματοδοτούμενων πράξεων που υλοποιούνται κατά φάσεις στις περιόδους προγραμματισμού ΕΣΠΑ 2007-2013 και ΕΣΠΑ 2014-2020, οι ΔΑ/ΕΦ δύνανται να μην επαναλαμβάνουν τον έλεγχο που διενεργήθηκε κατά την περίοδο προγραμματισμού που προηγήθηκε. Η εγκριτική γνώμη της αρμόδιας ΔΑ/ΕΦ της αρχικής προγραμματικής περιόδου, όπως αυτή είχε αποτυπωθεί, καταχωρίζεται στο ΟΠΣ. Σε περίπτωση που είχαν τεθεί και ειδικές προϋποθέσεις έγκρισης, εξετάζεται από την ΔΑ/ΕΦ κατά την ένταξη της πράξης στο νέα προγραμματική περίοδο, εάν αυτές έχουν πληρωθεί.

Άρθρο 41

Διαδικασίες και προθεσμίες ελέγχου

1. Οι διαδικασίες ελέγχου διενεργούνται μέσω του ΟΠΣ, όπου αποτυπώνονται ηλεκτρονικά τα επιμέρους στάδια και οι σχετικές προθεσμίες.

2. α. Ο Δικαιούχος υποβάλλει στη ΔΑ/ΕΦ μέσω του ΟΠΣ αίτημα για έλεγχο συνοδευόμενο με τα απαραίτητα έγγραφα.

β. Η ΔΑ/ΕΦ διατυπώνει γνώμη, θετική ή αρνητική, επί της διαδικασίας ανάθεσης και του σχεδίου σύμβασης ή της σύμβασης, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την υποβολή του αιτήματος. Σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της εικοσαήμερης προθεσμίας, λογίζεται ότι η ΔΑ/ΕΦ έχει παράσχει θετική γνώμη.

3. α. Σε περίπτωση που κατά τον έλεγχο διαπιστωθεί από τη ΔΑ/ΕΦ ότι το υποβληθέν αίτημα δεν συνοδεύεται από το σύνολο των απαραίτητων εγγράφων, η ΔΑ/ΕΦ ενημερώνει άμεσα το Δικαιούχο μέσω του ΟΠΣ για την υποχρέωση υποβολής των συμπληρωματικών στοιχείων εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών. Το χρονικό διάστημα από την ενημέρωση του Δικαιούχου μέχρι την αποστολή από αυτόν των συμπληρωματικών στοιχείων δεν προσμετράται στην προθεσμία των είκοσι (20) εργάσιμων ημερών που έχει η ΔΑ/ΕΦ στη διάθεσή της για να εκφράσει γνώμη.

β. Άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων, ή εκπρόθεσμη υποβολή τους ή ελλιπής συμπλήρωση αυτών επιφέρει υποχρεωτικά την έκδοση από τη ΔΑ/ΕΦ αρνητικής γνώμης. Στην περίπτωση αυτή ο Δικαιούχος έχει τη δυνατότητα υποβολής νέου αιτήματος, το οποίο συνεπάγεται την έναρξη νέας εικοσαήμερης προθεσμίας για τη ΔΑ/ΕΦ.

4. α. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου, εάν η ΔΑ/ΕΦ, διαπιστώσει ότι το σχέδιο της διακήρυξης ή της σύμβασης ή τροποποιητικής σύμβασης χρειάζεται βελτιωτικές ή υποχρεωτικές αλλαγές, ειδοποιεί άμεσα το Δικαιούχο μέσω του ΟΠΣ για τα ζητήματα που έχουν ανακύψει και επιστρέφει σε αυτόν το σχετικό φάκελο. Ο Δικαιούχος οφείλει να υιοθετήσει τις υποχρεωτικές αλλαγές και να υποβάλλει εκ νέου το φάκελο εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών. Το χρονικό διάστημα από την ενημέρωση του Δικαιούχου μέχρι την επανυποβολή από αυτόν του φακέλου δεν προσμετράται στην προθεσμία των είκοσι (20) εργάσιμων ημερών που έχει η ΔΑ/ΕΦ στη διάθεσή της για να εκφράσει γνώμη.

β. Ελλιπής υιοθέτηση των υποχρεωτικών αλλαγών ή άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας επανυποβολής του φακέλου ή εκπρόθεσμη υποβολή του επιφέρει υποχρεωτικά την έκδοση από τη ΔΑ/ΕΦ αρνητικής γνώμης. Στην περίπτωση αυτή ο Δικαιούχος έχει τη δυνατότητα υποβολής νέου αιτήματος, το οποίο συνεπάγεται την έναρξη νέας εικοσαήμερης προθεσμίας για τη ΔΑ/ΕΦ.

Άρθρο 42

Αποτελέσματα ελέγχου

1. Για τις περιπτώσεις των διαδικασιών ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων που ελέγχονται υποχρεωτικά, σύμφωνα με το άρθρο 2 της παρούσας, η θετική γνώμη της ΔΑ/ΕΦ ή η τεκμαιρόμενη θετική γνώμη αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης και αναφέρεται ρητά στην οικεία απόφαση διακήρυξης, στην απόφαση ανάθεσης και στα συμβατικά κείμενα.

2. Στην περίπτωση αρνητικής γνώμης ο Δικαιούχος ενημερώνεται από τη ΔΑ/ΕΦ για τους λόγους απόρριψης, καθώς και για τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί για την έκδοση θετικής γνώμης, εφόσον αυτό είναι εφικτό.

3. Στις περιπτώσεις που κατά τη διαδικασία του ελέγχου εντοπιστεί παρατυπία, στη διατύπωση γνώμης, ορίζονται τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα ή το ποσοστό της κατ' αποκοπή διόρθωσης που επιβάλλεται από τη ΔΑ/ΕΦ, κατά τα ειδικά οριζόμενα στην απόφαση της Επιτροπής C (2013) 9527 final/19.12.2013 και την ΚΥΑ Δημοσιονομικών Διορθώσεων.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Άρθρο 43

Υποβολή ένστασης κατά τη διαδικασία αξιολόγησης πράξεων

1. Οι δυνητικοί δικαιούχοι που συμμετέχουν στην διαδικασία υποβολής και αξιολόγησης προτάσεων, στο πλαίσιο

πρόσκλησης για την ένταξη πράξεων στο ΕΣΠΑ 2014-2020 δύνανται να υποβάλουν ένσταση (ενδικοφανή προσφυγή με την έννοια του άρθρου 25 του Ν. 2690/1999) κατά των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης.

2. Οι ενστάσεις της παραγράφου 1 υποβάλλονται εγγράφως προς την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή/Ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης, εντός αποκλειστικής προθεσμίας επτά (7) εργασίμων ημερών από την επομένη της κοινοποίησης των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης.

3. Οι ενστάσεις εξετάζονται από την Διαχειριστική Αρχή/Ενδιάμεσο Φορέα τόσο ως προς τη νομιμότητα της πράξης κατά της οποίας στρέφονται όσο και ως προς την ουσία της υπόθεσης και είτε απορρίπτονται είτε γίνονται δεκτές.

4. Ως λόγος απόρριψης ένστασης δύναται να αποτελεί και η εξάντληση της δημόσιας δαπάνης της πρόσκλησης ή του άξονα προτεραιότητας ή του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Οι ενστάσεις του παρόντος ασκούνται άπαξ ανά στάδιο αξιολόγησης, εντός της αποκλειστικής προθεσμίας της παραγράφου 2.

5. Οι αποφάσεις επί των ενστάσεων εκδίδονται από το αρμόδιο όργανο της Διαχειριστικής Αρχής/ Ενδιάμεσου Φορέα εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) εργασίμων ημερών από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής της ένστασης.

6. Οι αποφάσεις επί των ενστάσεων κοινοποιούνται αμελητί στους δυνητικούς δικαιούχους και αναρτώνται στο πρόγραμμα Διαύγεια.

7. Η δυνατότητα υποβολής ενστάσεων (ενδικοφανών προσφυγών του άρθρου 25 του Ν. 2690/1999) είναι υποχρεωτική για τις πράξεις Κρατικών Ενισχύσεων Επιχειρηματικότητας. Όλες οι λεπτομέρειες σχετικά με την προθεσμία και τον τρόπο υποβολής ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης, καθώς και τη διαδικασία και το όργανο εξέτασής τους καθορίζονται στην υπουργική απόφαση προκήρυξης των πράξεων αυτών.

Άρθρο 44

Τελικές διατάξεις

Η παρούσα απόφαση τροποποιεί και αντικαθιστά την υπ' αριθ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.07.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργική απόφαση «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 - Έλεγχος νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων» από την έναρξη ισχύος της.

Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από την ημερομηνία δημοσίευσής της.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 20 Οκτωβρίου 2016

Ο Υφυπουργός

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΑΡΙΤΣΗΣ